Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0001-0

Hierzu 1/2 Bogen Mscr.
S.

Lac. 14.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0002-6

Catal. p. 135.

[illegible]

Κολοβ. p. 15-28
(σπλαγχνα)

4.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0003-1

Continentur in hoc vol.

1) Epistolae duae apocryphae, altera Corinthior. ad Paullum Ap. altera Paulli ad Corinth. quae dicitur perüsse, ex cod. Arm. integro nunc primum editae separatim: Graeceq. ac Lat. versae, et additis Guil. atq. Ge. Whistoni or. notis, praefat. et animaduerss. Io. Bened. Carpzouü auctae. Helmst. 1776.

2) Basilü Magni oratio de humana Christi generatione Graece et Lat. ex recens. Iuliani Garnier. In sectiones primum descripta, noua vers. argumento et notulis macta (a Io. Bened. Carpzouio). Helmst. ~~1757~~ 1757.

3) Theodori Raithu libellus de incarnat. Dom. Graece

4) et Lat. Ex Suidae, tum et Io. Meursü ac Car. du Fresne Glossariis emendatus atque explicatus opera Io. Bened. Carpzov. Particula I. Helmst. 1779. Particula II. cui praemittitur Patrum Graecor. interpretatio loci Hebr. II, 16. Ibid. 1780.

5) Io. Bened. Carpzouü prosopographiae de oris et corporis Iesu Christi forma Pseudo-Lentuli, Ioh. Damasceni ac Nicephori. Obiter Neo~~po~~ Zopyrorum Christicones inducuntur. Ibid. 1777.

Zusammen in Pappe gebunden.

BASILII MAGNI
ORATIO
DE HVMANA CHRISTI GENERATIONE.
GRAECE ET LATINE
EX RECENSIONE IVLIANI GARNIER.
In Sectiones primum descripta, noua Versione, Argumento et Notulis macta.

PROGRAMMA
SACRO CHRISTI NATALITIO
A. R. S. CIↃ IↃCCLVII
IN ACADEMIA IVLIA CAROLINA
P. P.

HELMSTADII
EXCVDEBAT VID. PAVL. DIET. SCHNORR.

21

PRAEFATIO.

BASILIVS, Caesareensis Praesul saeculo quarto, magnus quum esset assertor veritatis doctrinaeque vindex Christianae, ita pariter excelluit literis Graecorum facundiaque, vt Libanius, facile hoc saeculo princeps rhetorum, et a religione sancta alienus, victum se ab hoc viro in Epistolarum certamine elegantium, fateretur. Addidicerat Basilius Antiochiae ab hoc Libanio eloquentiam et artes humaniores, quas deinceps Athenis Himerii Proaeresiique institutione, qua etiam Iulianum habuit commilitonem, perfecit. Post illa tanto captus amore fuit in has literas, vt scripta oratione comta, quomodo Graecorum libros cum fructu legant, rectae indolis iuuenes admoneret. Qui inde mirum, si obtinuit illa dictione tersa amoenaque, vt Photius, ille magnus arbiter ingeniorum, veritus non sit, Basilium Demostheni, aut Platoni adeo ipsi, aequiparare? Magnam vero inprimis (teste Suida,) meretur ob Homilias in Hexaëmeron admirationem: quas etiam tanti fecit Gregorius frater, Nyssenus Praesul, vt, nisi diuinitus datis, libris omnino nullis eas concedere affirmaret. Nec in aliis scriptis sibi dissimilis est Basilius. Certe Ascetica, (vt his vtar,) quamuis ab Eustathio Sebasteno interpolata; item Orationes seu antiquorum stilo Tractatus, et pietatem viri et doctrinam, eloquentiam autem prae se ferunt consummatam.

HAS inter Homilias habetur praesens in diem natalem Christi, grauis sane et digna tanto oratore; ob suauem in persuadendo vim valde aestumata, frequentique vsu Ecclesiae Graecae trita, et in libris Graecorum Ecclesiasticis obuia. Dictio apta omnino et decora: dignitate, rebus conuenienti, permista! Nec tam Blandusiae fons vi-

tro splendidior, quam aquae flumina perennantis, quae ad caelestem scaturiunt vitam, nominari oratio meretur.

EA fuit saeculo superiori Academiae huius laus, vt ibi doctores literarum, edendis separatim libellis Ecclesiae Patrum occupati, virtutes, stilum, ingenium, doctrinam horum auctorum, reddere ciuibus notiorem quaererent. Inprimis Iohannes a Fuchte, Caseliusque, ob illa Ecclesiae veterum doctorum, ipsius etiam Basilii Magni, excerpta, praeclara omnia et vtilissima, sua in Iuliam literasque merita auxerunt. Ioachimus enim Ioh. Maderus, cui Patres tres Apostolicos debemus Helmstadii exscriptos, et Calenius, de quo statim erit dicendum, professorio in hac Alma stipendio non vixerunt. Sopitus autem est ille mos, postquam recentior philosophorum sapientia literas Graecas, et cum studio Patrum, eruditionem vna afflixit. Igitur parum est verendum, vt hoc consilium edendae adeo pulchrae doctaeque Basilii orationis ab amatoribus melioris doctrinae improbetur, praecipue si cognoscent, praeter elegantiam Graecam et alias vocum obseruationes, quas vel doctissimi Philologi Basilio concedent; etiam ordinem, perspicuitatem, flumen, veritatem, in hac concione quasi de palma certare.

SI fides Daumio habenda, tribus Helmstadii vicibus prodiit haec oratio Basilii; quarum tamen nos, praeter Calenii editionem, cum magno Fabricio nullam vidimus. Haec autem Caleniana parum suo attulit auctori ornamenti. Nam praeterea quod Textus vitiose deprauatus, et scabra ieiunaque interpretatio Latina est, sic Notae etiam steriles vbique ineptiunt. Nos igitur in hac noua editione Helmstadiensi Textum Graecum descripsimus ad editionem, a Monachis Benedictinis, praecipue Iuliano Garne-

Garnerio et Franciſco Fauerollio exornatam, eumque cum Codice Baſileenſi Graeco, anno MDLI apud Frobenium excuſo, contulimus. Verſionem Latinam plane nouam fecimus. Notas ſubiecimus et Varias Lectiones, tum noſtras, tum illas e Pariſienſi Benedictina, quas a noſtris litera B. diſtinximus. Denique, praeter Argumentum; Sectiones aliaque minora interciſa, perſpicuitatis cauſſa, addidimus.

IVSSIMVS hanc Baſilii orationem de generatione Chriſti humana opportune prodire nunc, quo ad ipſa Saluatoris noſtri Γενέθλια pie concelebranda Ciues cohortamur Academicos. Habent enim literarum ſtudioſi permulta, quae ex hac oratione diſcant. Audiunt facundum et magnum oratorem, diuinae humanaeque ſapientiae conſultum. Vident, turpiter ſe dare, qui in myſteriis Dei exponendis non literas diuinas, ſed commenta ingenii ſequantur: et agnoſcunt, hoc magnum myſterium pietatis, τὴν Οἰκονομίαν, quemadmodum declaratur in libris ſacris, ſimplici amplectendum eſſe fide. Igitur omnibus ſuademus, vt hanc orationem comtam his Feriis perlegant Natalitiis, fructuſque ex eadem percipiant ſalutares.

ERIGAT nos omnes ἡ Ἐπιφάνεια Filii Dei, in hac aerumnoſa bellorum tempeſtate deiectos. Combure, pacator orbis, et tu o pacis fundator Ieſu, combure ſaga, ſanguine volutata! Corrige gentes, vt ex ſuis enſibus cudant vomeres, falces ex ſpiculis! efficeque, vt, quam naſcente te Angeli congratulabantur pacem terrarum orbi, ea redintegretur, et lupus verſetur cum agno, pardus haedo accubet! P. P. in Academia Iul. Carolin. A. D. XXIIII Decembr. A. R. S. MDCCLVII.

ARGVMENTVM.

CONCIO *Basilii de humana Christi generatione describitur in partes tres: in Exordium, Tractationem, et Conclusionem.* I) *Exordium Basilius desumit ab aeterna Filii Dei generatione. Grauiter docet, illius modum nec capi humana mente, nec oratione explicari posse, ideoque praestare de ea silere, quam vana loqui.* II) *Tractatio est binembris.* (α) *Prius membrum mysterium exponit incarnationis, eiusque finem, subiectum, principium, caussas, modum persequitur. Deinceps singula commonstrantur distinctius docta expositione verborum Matthaei, Cap. I, 18-25. Huic expositioni etiam alia inseruntur vtilia. Talia sunt: Variorum caussae quatuor de Mariae desponsatione. Item: Quaestio, num Iosephus post Christum natum Mariam cognouerit?* (β) *Posterius membrum agit de his quae natiuitatem Christi sunt consequuta, ductu verborum Matthaei, Cap. II, 1-11. Praecipue de Magis, Christi cultoribus; de vaticinio Bilcami Num. XXIIII, 15-17, fortasssis cognito his Magis; de stella iisdem visa, pertractat.* III) *Conclusio, summe emphatica, vsum continet epanorthotico paedeuticum, et ad gaudendum, Christumque recipiendum, cohortatur. Addit, deitatem non fuisse pollutam per incarnationem. Denique admonitione repetita: non esse, quae tacere debeant, curiosius inuestiganda; oratio clauditur.*

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

BASILII MAGNI HOMILIA IN SANCTAM CHRISTI GENERATIONEM

SECTIO I

Χριστοῦ γέννησις, ἡ μὲν οἰκεία καὶ a) πρώτη, καὶ ἰδία αὐτῆς τῆς θεότητος, b) σιωπῇ τιμάσθω· μᾶλλον δὲ καὶ ταῖς ἐννοίαις ἡμῶν μὴ ζητεῖν ἐκεῖνα μηδὲ πολυπραγμονεῖν ἐπιτάξωμεν. Ὅπου γὰρ ὁ χρόνος οὐκ αἰῶν ἐμεσίτευσεν, ὁ τρόπος ἐπινενόηται, ὁ θεατὴς παρῆν, c)

Generatio Christi, aeterna illa initioque carens, et ipsius propria deitatis, silentio honoretur: immo vero rationi nostrae, vt ne inuestigare talia, nec nimis curiose conetur inquirere, praecipiamus. Vbi enim nec tempus intercessit nec aetas, vbi nec modus cognitus est, nec spectator

a) Χριστοῦ γέννησις, ἡ πρώτη) Iustinus Martyr Apol. 1, 28 Logon vocat τὸ πρῶτον γέννημα τοῦ Θεοῦ. Sic etiam Theoph. ad Autolyc. 1, 5. Sed Basilius l. 2 adu. Eunom. Filium Dei fuisse negat dici γέννημα debere, quia vox ἄγραφος. Sacrae literae dicunt γεννώμενον. Luc. 1, 35.

Πρώτη) Coimbesisiani quidam Codd. πρώτη καὶ ἀΐδιος, *prima et sempiterna.* Editi, et nostri quatuor MSS. πρώτη καὶ ἰδία. Notandum praeterea, hanc Homiliam et in Colb. primo et in Reg. secundo deesse. B.

b) Σιωπῇ τιμάσθω. Ita etiam Gregor. Naz. Or. 4 de Fil. 1: *Dei generationem cum silentio veneremur. Magnum quid tibi sit, intelligere, quod sit genitus. Quo autem modo, id ne Angelis quidem cogitandum; tantum abest vt tibi permittamus.*

c) Οὐχ ὁ διηγούμενός ἐστι πῶς φαντασθῇ ὁ νῦς·) Ita potius scripsi, deleto commate post ἐστι, et sine puncto interrogandi post νῦς. Monach. Bened. Οὐχ ὁ διηγούμενός ἐστι, πῶς φαντασθῇ ὁ νῦς;

ἐχ ὁ διηγέμενός ἐστι πῶς φαντασθῇ ὁ νῦς· πῶς δὲ ὑπηρετήσει ταῖς διανοίαις ἡ γλῶσσα; Ἀλλὰ Πατὴρ ἦν, καὶ Υἱὸς ἐγεννήθη. Μὴ εἴπῃς d) πότε; ἀλλὰ παράδραμε τὸ ἐπερώτημα. Μὴ ἐπιζητήσῃς πῶς; ἀδύνατος γὰρ ἡ ἀπόκρισις. Τὸ μὲν γὰρ πότε, χρονικόν· τὸ δὲ πῶς, ὅλισθον ἐμποιεῖ πρὸς τὰς σωματικὰς τῆς γεννήσεως τρόπας. Ἔχω εἰπεῖν ἀπὸ τῆς γραφῆς· ὅτι ὡς e) ἀπαύγασμα ἀπὸ τῆς δόξης, καὶ ὡς f) εἰκὼν ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου.

ctator adfuit; ibi nemo enarrare poteſt, quo modo ſibi animus id imaginetur: igitur lingua quomodo ſuccurret cogitatis? Sed Pater *erat*; et Filius *genitus eſt*. Ne quaeras *quando?* ſed omitte hanc quaeſtionem. Ne quaeras *quomodo?* reſponſio enim dari non poteſt. Nam *quando* indicat tempus: illud *quomodo* autem eo deducit nos, vt ad corporeos generandi modos prolabamur. Reſpondeo tibi ex ſacris literis, *vt ſplendor a gloria, et vt imago ab exemplari*, (ſic Filius a Patre.)

II. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἐχ ἵσησί σε τὴν g) πολυπραγμοσύνην τῶν λογισμῶν ὁ τοιοῦτος λό-

II. AT enim vero ſi haec reſponſio curioſitati mentis tuae non ſatiſfacit, ad diuinae

Οὐχ ὁ διηγέμενός) Colb. tertius ἐχ ὁδηγέμενος. Codd. Combefiſ. ὁ διηγέμενος ἦν. B.

d) Πότε; ἀλλὰ παράδρ) Codd. Combefiſ. πότε; ἄπορον γὰρ τὸ ἐπερώτημα. *Nam perplexa interrogatio eſt, et inſolubilis.* Editi, et Colb. tertius vt in contextu. Nec ita multo poſt editi, et Reg. tertius: σωματικὰς τῆς γεννήσεως τρόπας. B.

e) Ἀπαύγασμα.) Hebr. 1, 3 potius ἀπαύγασμα ΤΗΣ δόξης ſcribitur, non ΑΠΟ τῆς δόξης.

f) Εἰκὼν) Reſpicit Baſilius, ſed memoriter, ad 2 Cor 4, 4. et Col. 1, 15. Vid. Ioh. Damaſcen. l. 1 de Orthod. fid. c. 4.

g) Πολυπραγμοσύνην) Codd. Combefiſ. et alii duo πολυπραγμοσύνην ὁ λογισμὸς τοῦ τοιούτου λόγους τῆς -- Editi et Reg. tertius, vt in contextu. B.

γος τῆς ἀποκρίσεως, *b)* ἐπὶ τὸ ἄῤῥητον καταφεύγω τῆς δόξης, καὶ ὁμολογῶ ἀνεπινόητον εἶναι λογισμοῖς, καὶ *i)* ἄφατον ῥήματιν ἀνθρωπίνοις, τὸν τρόπον τῆς θείας γεννήσεως. Μὴ λέγε· *k)* εἰ ἐγεννήθη, ἐκ ἦν· μηδὲ συνάρπαζε κακουργίᾳ ῥημάτων διανοίας ἀπειροκάλως, ἐκ τῶν ὧδε παραδειγμάτων διαλυμαινόμενος τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν θεολογίαν *l)* καταῤῥυπαίνων. Ἐγεννήθη ἔπον, ἵνα τὴν *m)* ἀρχὴν αὐτῆ καὶ τὸν αἴτιον ἀποδείξω, ἐχ ἵνα χρόνῳ ὕστερον τὸν μονογενῆ ἀπελέγξω. Σῆ δὲ μὴ κενεμβατείτω ὁ νῦς, εἰς αἰῶ-

nae myſterium maieſtatis confugio, atque nec mente comprehendi, nec humanis explicari verbis poſſe generationis diuinae modum, profiteor. Caue dicas, ſi *genitus eſt*, non *erat*. Noli peruerſis dictis animos decipere imperitorum: inductione hac veritatem contaminas, et theologiae labem aſpergis. *Genitus eſt* dixi, vt aeternitatem eius et fontem oſtenderem, non, vt tempore poſteriorem Vnigenitum demonſtrarem. Nec tua conetur mens per inania tranſcen-

B

b) Ἐπὶ τὸ ἄῤῥητον) Edit. Baſileenſ. An. 1551. κατὰ τὸ ἄῤῥητον.

i) Ἄφατον ῥήμασιν) Editi καὶ ἄβατον ῥήμασιν, *verbis inacceſſum*. Combefiſiani libri et alii duo καὶ ἄφραστον. Reg. tertius καὶ ἄφατον. Haut multo poſt Reg. primus et Colb. tertius συνάρπαζε κακουργίαν ῥημάτων διανοίας ἀπειροκάλως. Editi et Reg. tertius ita, vt edidimus. Subinde Colb. tertius et alter διαλυόμενος τὴν ἀλήθειαν, *euertens veritatem*. B.

k) Εἰ ἐγεννήθη, ἐκ ἦν) Cauillatio eſt Arii, in Epiſt. ad Euſebium: de qua lege Theodorit. H. E. 1, 5. Nicephor. 8, 9. Hunc Arium, praecipue autem Eunomium, cuius Ἀπολογητικῷ varios oppoſuit libros, hic pungit Baſilius. Plura hanc aduerſus obiectionem Elias Cretenſ. dixit ad Gregor. Naz. Or. 4 p. 106 ed. Heruag.

l) Καταῤῥυπαίνων) Edit. Baſileenſ. ῥυπαίνων.

m) Ἀρχὴν αὐτῆ κ. τ. αἴτιον) Deus Pater actiuam ob generationem nec *principium* debet nec *cauſſa* Filii nominari, ſicut omnes peccarunt interpretes hoc in loco. Sed ἀρχὴ aeternitas eſt. Ioh. 1, 1. 2. Αἴτιος autem fontem indicat deitatis, ex quo Filius ab aeterno exiit, Mich. 5, 1. Ioh. 8, 42.

ναις ὑπερβαίνων πρεσβυτέρας τῇ υἱῇ, τὰς ἔτε ὄντας, ἔτε n) γενομένας. πῶς γὰρ πρεσβύτερα δύναται εἶναι τὰ ποιήματα τῇ πεποιηκότος αὐτά;

III. Ἀλλα γὰρ ἔλαθον ὁ ἀπέφυγον, εἰς τοῦτο αὐτομάτως ἐκ τῆς τῆ λόγε ἀκολουθίας συνενεχθείς. o) Καταλείπωμεν ἤν τὰς λόγες, τὰς περὶ τῆς ἀϊδίε ἐκείνης καὶ ἀῤῥήτε γεννήσεως· ἐκεῖνο ἐνθυμηθέντες, ὅτι p) ὁ μὲν νᾶς τῶν πραγμάτων ἐλάττων, ὁ δὲ λόγος τῶν νοημένων πάλιν καταδεέστερος. Σκοπεῖν ἤν χρὴ, ὁπόσον τί ἐστι τὸ ἀπὸ τῆς ἀληθείας q) κατὰ τὸν λό-

scendere, ad saecula Filio antiquiora, quae neque sunt neque fuerunt. Res enim factae, antiquiores quomodo suo esse opifice possunt?

III. SED ehem ex improuiso ad id quod iam nolui, forte ex orationis cursu delatus sum. Missam itaque faciamus de illa aeterna inexplicandaque generatione orationem, probe memores, et mentem pariter rebus imparem, et orationem autem enuntiandis animi cogitatis longe esse denuo inferiorem. Considerasse certe iuuat, quanta sit rationis diuina a veritate aberratio: si-

qui-

n) Γενομένας) Editi et Reg. tertius ἔτε ὄντας, ἔτε ἐσομένας, *neque sunt, neque erunt.* Codd. Coimbesii. ἔτε γενομένας, *neque extiterunt.* B.

o) Καταλάπωμεν) Editi καταλίπωμεν. Antiqui duo libri καταλέπωμεν. Statim duo MSS. ἐκεῖνα ἐνθυμηθ . . . B.

p) Ὁ μὲν νᾶς - - ὁ δὲ λόγος) Quae non capit mens, lingua eloqui nec potest. Recte Plutarch. de educ. liber. Ὁ νᾶς ἀρχικὸς ἐστι τῆ λόγε· ὁ δὲ λόγος ὑπηρετικὸς τῆ νᾶ.

q) Τὸ κατὰ τὸν λόγον ἀπόστ.) Neutiquam assequuti sunt sensum interpretes. Quid est enim *error secundum rationem?* fortene Terentianum illud *cum ratione insanire?* Nec Garnier intellexit, qui pro κατὰ τὸν λόγον scripsit contra omnes MSS. ἐπὶ τὸν λόγον. Male. Lectio enim non sollicitanda, sed vertendum fuit *lapsus, aberratio rationis.* Sic infra 2, 6 occurrit τὰ κατ' αὐτὸν, scil. πράγματα. Verte *res eius*, non *res secundum eam.* Iterum 2, 12. ἱστορία κατὰ τὸν Ζαχαρίαν, *historia Zachariae.* Eodem scri-

γον ἀπόπτωμα· εἴπερ ὁ μὲν νῆς προσθῆναι τῇ Φύσει τῶν ἀκαταλήπτων ἀδυνατεῖ, λόγῳ δὲ Φύσιν τοῖς ὅπως ἂν νοηθεῖσιν εὑρεῖν τ') παρισωμένην ἀμήχανον.

quidem animus quae ex se incomprehensa sunt, neque at assequi, et vtcunque comprehensis orationem inuenire parem, supra vires eius sit positum.

SECTIO II

ΘΕΟΣ ἐπὶ γῆς· s) Θεὸς ἐν ἀνθρώποις· ἐ διὰ πυρὸς καὶ σάλπιγγος, t) καὶ ὄρους καπνιζομένου, ἢ u) γνόφου καὶ ζόφου καὶ θυέλλης ἐκδειματώσης τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων νομοθετῶν· ἀλλὰ διὰ σώματος ἡμέρως καὶ προσηνῶς τοῖς ὁμογενέσι διαλεγόμενος. Θεὸς ἐν σαρκί· ἐκ ἐκ διαλειμμάτων ἐνεργ-

DEVS in terris! Deus inter homines! Non inter ignem nec tubae sonitum in monte fumante, non praesente caligine, tenebris, procellaque animos audientium terrente, legem dat: sed humano indutus corpore, placide suauiterque cum consanguineis eloquitur. Deus in carne! Non per interstiti-

 tia

bitur modo Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, i. e. *Euangelium Matthaei, Marci*, cet. Male vulgo *secundum Matthaeum, Marcum.*

r) Παρισωμένην) Editi et Colb. tertius εὑρεῖν παρισαζομένην. Codd. Combefis. et Reg. tertius παρισωμένην. Haut longe vnus Cod. Θεὸς ἐπὶ γῆς, Θεὸς ἐν ἀρχαῖς, *Deus in caelis.* Subinde editi et Reg. tertius γνόφῳ καὶ ζόφῳ. Illud, καὶ γνόφῳ, in aliis MSS. non legitur. B.

s) Θεὸς ἐπὶ γῆς·) Ed. Basil. Θεὸς κατὰ γῆς. Garnier scripsit Θεὸς ἐπὶ γῆς, Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, commate vtrinque adiecto. Ego colon vtrinque posui, cum ob emphasin, tum quia mox sequitur, Θεὸς ἐν σαρκί· vbi etiam recte Garnier interpunxit.

t) Καὶ ὄρους) Deleatur καὶ, commate post σάλπιγγος omisso.

u) Γνόφῳ καὶ ζόφῳ) Exod. 19, 16. Hebr. 12, 18. sq. Verba καὶ ζόφῳ omittit Monach. Bened. Sed seruant editi et Cod. Basileensis.

γῶν ὡς ἐν τοῖς προφήταις, ἀλλὰ κ) συμφυῆ ἑαυτῷ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἡνωμένην καταπτησάμενος, καὶ διὰ τῆς συγγενοῦς ἡμῶν σαρκὸς αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἐπανάγων πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα.

tia operatur, vt in prophetis: ſed inſitam ſibi vnitamque adeptus humanitatem, per hanc ipſam carnis noſtrae coniunctionem homines omnes ad ſe ipſum adducit.

II. ΠΩΣ δὲ δι' ἑνὸς, φησὶν, εἰς πάντας ἦλθε τὸ γ) λαμπτήριον; τίνα τρόπον ἐν σαρκὶ ἡ θεότης; Ὡς τὸ ζ) πῦρ ἐν σιδήρῳ· ἐ μεταβατικῶς, ἀλ-

II. AT quomodo per vnum, quaerat aliquis, in omnes venit lux? qua ratione in carne eſt deitas? (*Reſpondeo*) Vt ignis in ferro: non tranſformat ſe in illud, ſed

κ) Συμφυῆ ἑαυτῷ) Antiqui duo MSS. συμφυῆ αὐτῷ. Mox iidem MSS. ἡνωμένην καταπησάμενος. Haut procul MSS. plerique omnes ἐπανάγων πᾶσαν τὴν vox πᾶσαν in editis deſideratur. B.

γ) Λαμπτήριον) Vnus Cod. Combeſif. τὸ λαμπτήριον, ὅτι καὶ ἐξ ἀρχῆς ἑνὸς παραπεσόντος εἰς πάντας ἦλθε τὸ ἔλλειμμα, *quia ſcilicet etiam a principio lapſu vnius in omnes noxa tranſiit.* Nec ita multo poſt antiqui tres libri σαρκὶ, φησὶν, ἡ. B.

Λαμπτήριον) Vox infrequens, pro qua vſitatius quidem ſcribitur λαμπτῆρ. Inde tamen non fit ſuſpecta haec oratio, vt Garnerio videtur in Praef. ad Baſil. T. 2, p. 16. Paullo eſt inſolentior vox μετεωρισμὸς, quam vide ſect. 2, 5.

ζ) Τὸ πῦρ ἐν σιδήρῳ) Vnio perſonalis τῷ Θεανθρώπῳ quamuis μονότροπος ſit et abſque exemplo, tamen Patribus ab antiquis varie illuſtratur. Quas inter optima prae aliis, haec Baſilii eſt illuſtratio. Praeluſerant Baſilio ex parte Origenes et Athanaſius, quorum ille *maſſa ignita*, hic *cauterio ignito* arctam περιχώρησιν τῷ Λόγῳ repraeſentauit. Vid. Origen. περὶ ἀρχῶν, p. 80. Athanaſ. in Dial. Opp. T. 3. p. 110. Neque ἄγραφον omnino exemplum videtur hoc. Nam Filius Dei ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τῆς βάτου, in rubo *qui ardebat nec conſumebatur*, ſuam repraeſentauit ἀσάρκωσιν. Exod. 3, 2. Et S. Iohanni apparuit Filius hominis *aeris* ſpecie *in fornace igniti*. Apoc. 1, 15.

λὰ μεταδοτικῶς. Οὐ γὰρ ἐκτρέχει τὸ πῦρ πρὸς τὸν σίδηρον, μένον δὲ κατὰ χώραν μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως· ὅπερ ἔτε ἐλαττῦται τῇ μεταδόσει, καὶ ὅλον πληροῖ ἑαυτῦ τὸ μετέχον. Κατὰ τῦτο δὴ καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἔτε ἐκινήθη ἐξ ἑαυτῦ, a) καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἔτε τροπὴν ὑπέμεινε, καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· ἔτε ὁ ἐρανὸς ἔρημος ἦν τῦ συνέχοντος, καὶ ἡ γῆ ἐν τοῖς ἰδίοις κόλποις τὸν ἐράνιον ὑπεδέχετο. Μὴ b) κατάπτωσιν τῆς θεότητος ἐννοήσῃς· ἃ γὰρ μεταβαίνει ἐκ τόπε εἰς τόπον ὡς τὰ σώματα. Μηδὲ φανταςθῇς ἠλλοιῶσθαι τὴν θεότητα· μεταβληθεῖσαν εἰς σάρκα· ἄτρεπτον c) γὰρ τὸ ἀ-

sed cum illo se participat. Non enim ignis in ferrum introcurrit, manet potius suo in loco, et communicat cum isto vim propriam: neque etiam diminuitur hac communicatione, sed totum semet replet ipso id quod sui particeps est. Simili modo etiam Deus Logos, nec emotus est ex seipso, etsi *habitauit apud nos*; nec mutationem sustinuit, etsi *Logos caro factus est*; nec caelum fuit orbatum suo possessore, etsi terra in finibus suis caelestem exceperat. Ne existimes deitatem e caelo delapsam esse: non enim vno in alium ex loco transit, veluti corpora. Nec immutatam fingas deitatem, et in carnem conuersam: est enim

 immu-

a) Καὶ ἐσκήνωσεν ἐ. ἡ.) Vide Ioh. 1, 14. Particula καὶ apud Basilium hic idem est quod καίπερ. Ergo transtuli *etsi*, qua notione confestim ponitur adhuc bis. Conf. Graeu. Lect. Hesiod. p. 40. Palairet ad Ioh. 17, 25. alios.

b) Μὴ κατάπτωσιν τῆς θέοτ. ἐνν.) Consona his sunt, Augustinus quae habet l. 1 de doctr. Christ. c. 12. *Non per locorum spatia veniendo, sed in carne mortalibus apparendo, venisse ad nos dicitur. Illuc enim venit, vbi erat, quia in mundo erat, et mundus per eum factus est.*

c) Ἄτρεπτον γὰρ τὸ ἀθάνατον.) Codd. Combefis. ἄτρεπτος γὰρ καὶ ἀθάνατος. Editi et Reg. tertius vt in contextu. Ibidem Codd. Combefis. ἀσθενείας ἐκτὸς ὁ Θεὸς Λόγος; quod ita interpretatur Combefisius, *expers est corpo-*

θάνατον. Πῶς ἔν, φησὶ, τῆς σωματικῆς ἀσθενείας ὁ Θεὸς Λόγος οὐκ ἀνεπλήσθη; Φαμὲν, ὡς οὐδὲ τὸ πῦρ τῶν τοῦ σιδήρου ἰδιωμάτων μεταλαμβάνει. Μέλας ὁ σίδηρος καὶ ψυχρός. ἀλλ' ὅμως πυρακτωθεὶς τὴν τοῦ πυρὸς μορφὴν d) ὑποδύεται, αὐτὸς λαμπρυνόμενος ἐχὶ μελαίνων τὸ πῦρ, καὶ αὐτὸς ἐκφλογόμενος οὐκ e) καταψύχων τὴν φλόγα. οὕτω καὶ ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ Κυρίου σὰρξ, αὐτὴ μέτεσχε τῆς θεότητος, ἀ τῇ θεότητι μετέδωκε τῆς οἰκείας ἀσθενείας. Ἡ οὐδὲ f) τῷ αἰσθητῷ τούτῳ πυρὶ ἴσον δίδως ἐνεργεῖν τὴν θεότητα, ἀλλὰ πάθος περὶ τὸν ἀπαθῆ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας φαντάζῃ; καὶ

immutabile, quod immortale. Quo igitur modo, quaeris, factum est, corporea vt infirmitate Deus Logos non impletus sit? Respondemus, eodem modo quo nec ignis participat ferri proprietates. Nigrum est ferrum et frigidum: attamen si igneſcit, induit formam ignis, lucet et ipsum, ignemque non nigreſcit; inflammatur, et non refrigerat flammam. Sic etiam caro Domini humana, particeps ipsa facta est deitatis, non propriam vero imbecillitatem deitati distribuit. Quidni huic conformiter igni naturali diuinam largiris naturam agere? quid perturbationem in eo qui expers est perturbationum, humana ex imbecillitate imagi-

rali infirmitatis? Editi et Reg. tertius ita vt in contextu legitur. Ibidem vnus Cod. Combef. ἐνεπλήσθη. Hoc ipso in loco Colb. tertius φαμὲν ὅτι ὅτε. B.

d) Ὑποδύεται) Ita melius quam ἀποδύεται, quod Cod. Basil. et editi seruant.

e) Καταψύχων τὴν φλόγα.) Editi et Colb. tertius ἀποψύχων. At MSS. multi καταψύχων. Ibidem editi ἔτω δή. Vocula δή in nostris MSS. non inuenitur. B. Cod. Basileensis ἀποψύχων, et legit etiam ἔτω δή.

f) Τῷ αἰσθητῷ τέτῳ πυρὶ ἴσον) Codd. Combefil. οὐδὲ τῷ αἰσθητῷ τέτῳ. Editi et MSS. nonnulli τῷ θνητῷ τέτῳ. Hoc ipso in loco editi ἴσως. Libri veteres ἴσον. B. Edit. Frobeniana (quam non contulit Garnier,) τὸ θνητῷ τέτῳ πυρὶ ἴσως.

ἀπορεῖς g) πῶς ἡ φθαρτὴ φύσις τῇ πρὸς Θεὸν κοινωνίᾳ ἔσχε τὸ ἀκήρατον; Μάθε δὴ τὸ μυστήριον.

maginaris? quid dubitas, quomodo natura corruptioni obnoxia, coniuncta cum Deo, antiquum obtinere potuerit? Discе igitur mysterium.

III. ΔΙΑ τοῦτο Θεὸς ἐν σαρκὶ, ἵνα h) ἐναποκτείνῃ τὸν ἐμφωλεύοντα θάνατον. Ὡς γὰρ τῶν φαρμάκων τὰ ἀλεξητήρια καταλαμβάνει τῶν φθαρτικῶν οἰκειωθέντα τῷ σώματι, καὶ ὡς τὸ ἐνυπάρχον τῷ οἴκῳ σκότος τῇ ἐπεισαγωγῇ τοῦ φωτὸς λύεται· οὕτως ὁ ἐνδυναστεύων τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει θάνατος τῇ παρουσίᾳ τῆς θεότητος ἠφανίσθη. Καὶ

III. PROPTEREA Deus est in carne, vt latitantem in ea mortem occidat. Quemadmodum enim antidota corpori adhibita, venena domant; quemadmodum tenebrae quae in domo sunt, illato lumine dispelluntur: sic regnans super humana natura mors aduentu deitatis euanuit. Praeterea vt in aqua glaci-

g) Πῶς ἡ φθαρτὴ φύσις -.) Sic Reg. primus et Colb. tertius. Editio Paris. et Reg. tertius fusius: Πῶς ἡ εὐφθαρτος φύσις τῇ πρὸς Θεὸν κοινωνίᾳ ἐδύνατο τὸ ἀκήρατον διασώσασθαι; Καὶ ταῦτα ὁρῶν τὸ πῦρ (ἔτι γὰρ ἔχομαι τῆς ἀκόνος,) τῷ ἴῳ τὰ σιδήρια μὴ δυνάμενον. Μάθε δὴ τ. μ. Hunc locum corruptum esse quum videret Combefisius, sic eum de suo emendare conatus est: Πῶς ἡ ἄφθαρτος φύσις τῇ πρὸς ἄνθρωπον κοινωνίᾳ ἐδύνατο τὸ ἀκήρατον διασώσασθαι; Quibus emendatis sic interpretatur vir doctus: *Quomodo natura incorruptibilis, commercio cum homine, incorruptionem seruare potuit? Idque adeo quum videas ignem (adhuc enim in similitudine haereo,) a ferri rubigine non absumi.* B.

h) Ἐναποκτείνῃ τὸν ἐμφωλεύοντα θάνατον) Cod. vnus Combef. τὸν ἐμφωλεύσαντα. Ibidem Codd. Combef. κατέπιεν ὁ θάνατος ἀγνοῶν, κατέπιεν ζωήν. κατεπόθη ὑπὸ τῆς ζωῆς· κατέπιεν ἕνα μετὰ πάντων, ἀπώλεσε διὰ τὸν ἕνα πάντας. Ὡς γὰρ τῶν . . . . B.

Ἐναποκτ. - - θάνατον.) Lege Hebr. 2, 14. 1 Ioh. 3, 8. Ceterum nemo non videt, verba Cod. Combefis. assimentum esse librarii imperiti, cuius stultitia nec ab auctore Basilii restituti, nec a Monach. Benedict. asserenda erat.

ὡς ἐν ὕδατι πάγος, ὅσον μὲν χρόνον νὺξ ἐστι καὶ σκιὰ, κατακρατεῖ τῶν ὑγρῶν, ἡλίῳ δὲ ἐ) θάλποντος ὑποτήκεται τῇ ἀκτῖνι· ἕως κ) ἐβασίλευσε μὲν ὁ θάνατος μέχρι παρουσίας Χριστοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἐφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος, καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος, τῆς ἀληθινῆς ζωῆς τὴν ἐπιδημίαν ἐκ ἐνεγκών.

glacies, quamdiu nox est et vmbra, dominatur super humore, sed vbi sol incaluit, radio ipsius colliquescit: ita regnauit quidem mors vsque ad praesentiam Christi, postquam autem apparuit gratia Dei salutaris, et sol iustitiae exortus est, victoriose absorpta mors, verae praesentiam vitae non sustinuit.

IIII. Ὦ ΒΑΘΟΣ ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας Θεοῦ· l) Δι' ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας m) πρὸς τὴν δουλείαν ἀφη-

IIII. O ALTAM bonitatis charitatisque Dei erga homines opulentiam! Seruitutem detrectamus ob magnitudi-

ἐ) Θάλποντος) Cod. Basil. θάλψαντος, quod melius placet.

κ) Ἐβασίλευσε ὁ θάνατος - - ἐφάνη ἡ χάρις - - - εἰς νῖκος.) Discant studiosi theologiae stilum Biblicum imitari ex homiliis facundissimi Basilii, Graecorum Patrum Demosthenis. Vt is pulchre diuinos nectit locos Rom. 5, 14. Tit. 2, 11. 1 Cor. 15. 54! Hodie malum! exultat cum libris loquendi sanctis mos.

l) Δι' ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας) Haec verba absunt a Cod. Basil. et omnibus aliis. Monach. Benedict. inserfit ex his quae infra, 4, 4. δι' ὑπερβολὴν δωρεῶν ἀπιστοῦμεν σῷ εὐεργέτῃ;

m) Πρὸς τὴν δουλείαν) Codd. non pauci ἀπὸ τῆς δουλείας. Editi et Reg. tertius πρὸς τὴν δουλείαν. Ibidem καὶ διὰ. Vocula καὶ in nostris MSS. non legitur. Verba, quae in priis editis sequuntur, μὴ πολυπραγμονεῖν τὴν θεότητα, deleuimus, fidem librorum antiquorum sequuti. B.

Garnerii in MSS. etsi vocula καὶ non legitur, καὶ διὰ τί Θεὸς, tamen eam retinendam putaui. Legitur in bono Cod. Basileensi. In quo nec fimbria ista inepta habetur, μὴ πολυπραγμονῶν τὴν θεότητα. Hic vero quid si post ἀρνηιάζομεν et post ἄνθρωποι signa ponantur interrogandi, ac pro ἐπιζητοῦσιν scri-

νιάζομεν· καὶ διὰ τί Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, τὸν λόγον ἐπιζητῶσιν ἄνθρωποι· δέον προσκυνεῖν τὴν χρηστότητα. Τί σοι ποιήσομεν ἄνθρωπε; μένοντα ἐν τῷ ὕψει τὸν Θεὸν οὐκ ἐπεζήτησας, συγκαταβαίνοντά σοι καὶ διὰ σαρκὸς ὁμιλοῦντα οὐ ὑποδέχη. Ἀλλὰ πῶς οἰκειωθῇς τῷ Θεῷ ἐπιζητεῖς τὴν αἰτίαν; μάνθανε· Ὅτι διὰ τοῦτο Θεὸς ἐν σαρκὶ, ἐπειδὴ ἔδει τὴν καταγαθεῖσαν σάρκα ταύτην ἁγιασθῆναι, τὴν ἀσθενήσασαν ἐνδυναμωθῆναι, τὴν ἀλλοτριωθεῖσαν Θεοῦ ταύτην οἰκειωθῆναι αὐτῷ, τὴν ἐκπεσοῦσαν τοῦ παραδείσου ταύτην εἰς οὐρανὸς ἀναχθῆναι. Καὶ τί τὸ ἐργαστήριον *n*) τῆς οἰκονομίας ταύτης;

nem benignitatis, et quam ob causſam Deus ſit inter ipſos, quaerunt ratiunculam homines. Oportet adorare hanc comitatem. Quid tibi faciemus o homo? manentem in caelis Deum haut quaeſiuiſti; deſcendentem ad te familiariterque tecum in carne verſantem non ſuſcipis. Sed cur neceſſitudinem cum Deo inieris, quaeris cauſſam? en eam habe. Deus propterea eſt in carne, quod abominatam hanc carnem redimi, infirmam hanc roborari, hanc a Deo alienatam ei reconciliari, e paradiſo eiectam hanc in caelum duci oportebat. Et quaenam eſt officina huius

C

batur ἐπιζητοῦμεν, hoc ſenſu: *ſeruitutem num detrectemus ob magnitudinem benignitatis? quareque inter homines ſit Deus, quaeramus ratiunculas homines miſeri?* Infra ſect. 4, 4 denuo Baſilius, non diuerſo, ni fallor, ſenſu, πρὸς τὴν δελεάσαν ἀφηνιάζομεν;

n) Τῆς οἰκονομίας) Sermo de Chriſto ab antiquis Eccleſiae Patribus fuit in Θεολογίαν et Οἰκονομίαν diſtributus. Θεολογία comprehendebat, quae ad diuinitatem Filii; Οἰκονομία, quae ad humanam τοῦ Λόγου naturam, reſque in terris ſpectant geſtas, conceptionem a Spiritu S., natiuitatem e virgine, cet. Sic diſtinguunt Ignatius Ep. ad Epheſ. p. 27, Iuſtin. Martyr Dial. c. Tryph. p. 264, et alii. Gregorius Naz. Orat. 38 *Nobis*, ait, *non eſt propoſitum de* Θεολογίᾳ *loqui, ſed de* Οἰκονομίᾳ *ſeu incarnatione Chriſti.* Ioh. Damaſcen. l. 3 de Orthod. Fid. c. 15. Οὐ δεῖ τὰ τῆς Θεολογίας, ἐπὶ τὴν Οἰκονομίαν μετάγειν. Atque ſic etiam Baſilius intelligen-

της; παρθένε ἁγίας σῶμα. Τίνες δὲ ἀρχαὶ τῆς γενέσεως; Πνεῦμα ἅγιον καὶ δύναμις ὑψίστε o) ἐπισκιάζουσα. Μᾶλλον δὲ αὐτῶν ἄκουε τῶν τὸ p) εὐαγγελίε ῥημάτων·

ius incarnationis? Virginis sanctae corpus. Principia vero generationis quaenam sunt? Spiritus Sanctus, atque virtus altissimi inumbrans. Sed ipsa potius Euangelii verba audi:

V. ΜΝΗΣΤΕΥΘΕΙΣΗΣ γάρ, (φησι,) τῆς μητρὸς αὐτῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτὰς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος ἁγίε.] Καὶ q) παρθένος, καὶ μεμνηστευμένη ἀνδρὶ, ἐπιτηδεία πρὸς τὴν τῆς οἰκονομίας διακονίαν ἐκρίθη, ἵνα καὶ ἡ παρθενία τιμηθῇ, καὶ ὁ γάμος μὴ φαυλισθῇ· Ἡ παρθενία μὲν γὰρ ὡς ἐπιτηδεία r)

V. QVVM *esset desponsa* (Euangelium inquit,) *mater eius Maria Ioſepho, priusquam conuenissent, comperta est vterum ferre ex Spiritu Sancto.* Et virgo, et viro desponsa, iudicabatur idonea ad ministerium incarnationis, vt et virginitas honori esset, et matrimonium non contemneretur. Nam virginitas tanquam apta ad sanctifica-

dus, qui lib. 2 adu. Eunom. p. 240 et ipse ait: Καὶ τοῦτο παντὶ γνώριμον, ὅτι οὐχὶ Θεολογίας ἡμῖν παραδίδωσι τρόπον, ἀλλὰ τὰς τῆς Οἰκονομίας λόγκς παραθήλοι. Plura lege in Annot. Valesii ad Euseb. H. E. p. 4. Geo. Bulli iudicio Eccles. Cathol. p. 119 sq. Ducaei Annot. ad h. l. Basilii.

o) Ἐπισκιάζουσα) Luc. 1, 35 Spiritus Sancti ἐπισκιασμὸν exposuit b. Carpzouius diss. philol. de Chuppa Hebraeor. Sententias Patrum super eo collegit Sand. Interpret. Paradox. p. 128.

p) Εὐαγγελίε) Super narratione Matth. 1, 18-25 Basilius pulchre commentatur hac integra sectione.

q) Καὶ παρθένος, καὶ μ. ἀ. ἐπιτηδεία) Sic MSS. nonnulli. Editi καὶ παρθένος ἦν, - - - καὶ ἐπιτηδεία. B.

r) Πρὸς ἁγιασμὸν ἐξελέγη.) A Patribus Christus est ipse dictus ὁ Ἁγιασμὸς, vt a Gregorio Naz. Or. 5 de Fil. 2. p. 166. Ὁ Χριστὸς ὁ Ἁγιασμὸς, ὡς καθαιρώτης, ἵνα χωρῆται τὸ καθαιρὸν καθαρώτητι. Quos si sequeris, verba Basilii ἡ παρ-

πρὸς ἁγιασμὸν ἐξελέγη· διὰ δὲ τῆς μνηστείας αἱ ἀρχαὶ τῶ γάμω συμπαρελήφθησαν. Ὁμῶ δὲ, ἵνα καὶ μάρτυς οἰκεῖος ἦ τῆς καθαρότητος Μαρίας ὁ Ἰωσὴφ, καὶ μὴ ἔκδοτος εἴη ταῖς συκοφάνταις, ὡς τὴν παρθενίαν βεβηλώσασα, μνηστῆρα εἶχε τῶ βίω φύλακα. Ἔχω δ) τινὰ καὶ ἄλλον λόγον εἰπεῖν, οὐδὲν ἀτιμότερον τῶν εἰρημένων, ὅτι ὁ ἐπιτήδειος πρὸς τὴν ἐνανθρώπησιν τῶ Κυρίω καιρὸς, πάλαι προωρισμένος καὶ προδιατεταγμένος τ) πρὸ καταβολῆς κόσμω, τότε ἐνειστήκει, καθ' ὃν ἔδει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τὴν δύναμιν τῶ ὑψίστω υ) τὴν

ctificationem electa est: per desponsationem autem principia nuptiarum simul approbata sunt. Praeterea vt Iosephus testis esset domesticus puritatis Mariae, et ne illa exposita foret calumniatoribus, quasi pudicitiam in propatulo habuisset, sponsum habuit vitae custodem. Est quoque alia quaedam ratio afferenda, nihilo illa inferior iam adductis. Instabat tempus idoneum incarnationis Domini, olim iam definitum, et ab orbe inde condito statutum, quo Spiritus Sanctus atque

 Supre-

θενία ὡς ἐπιτηδεία πρὸς Ἁγιασμὸν ἐξελέγη, vertenda sunt: *virginitas vt apta est electa ad Sanctum illum excipiendum.* Sententia Patrum innititur loco 1 Cor. 1, 30, item Luc. 1, 35, vbi τὸ ἅγιον est *sanctus ille partus.*

Ἐξελέγη) Ita veteres libri. Editi ἁγιασμὸν ἐξελέχθη. Illud quod mox sequitur, ὁ Ἰωσὴφ, in nostris MSS. non inuenitur. B.

δ) Ἔχω τινὰ καὶ ἄλλον λόγον εἰπεῖν) Contra hunc λόγον quae philosophatur Garnier in Praef. ad Basilium T. 2, p. 16, ipse vide. Nam quae obmouet dubia, non euincunt quae credit Monachus Benedictinus. Alias causas tres, praeter has Basilii, *quare virgo, mater Iesu, desponsa esse Iosepho debuerit?* lege apud Hieronym. lib. adu. Heluidium. Calenius in Not. ad Basilii h. l. descripsit eas.

τ) Πρὸ καταβολῆς κόσμω) Editi et aliquot MSS. ἀπὸ καταβολῆς κ. At vnus Codex Combefis. πρὸ καταβ. Statim editi et MSS. aliquot τὴν Θεοφόρον. Alii duo MSS. τὴν Χριστοφόρον. Lege Ducaeum. B.

υ) Τὴν Θεοφόρον-σάρκα) Omnino legendum Θεοφόρον, non cum duobus Garnierii MSS. Χριστοφόρον, quod a manu, Nestorio

Θεοφόρον ἐκείνην συστήσασθαι σάρκα. Ἐπειδὴ δὲ x) ὁμότιμον τῆς καθαρότητος Μαρίας ἐκ εἶχεν ἡ κατ' ἐκείνην γενεὰ τῶν ἀνθρώπων, y) ὥστε ἐνέργειαν τῷ Πνεύματος ὑποδέξασθαι, προκατείληπτο δὲ διὰ τῆς μνηστείας, ἐξελέγη ἡ μακαρία παρθένος, οὐδὲν τῆς παρθενίας ἐκ τῆς μνηστείας παραβλαβείσης. Εἴρηται δὲ z) τῶν παλαιῶν τινὶ,

Supremi vis deiferam illam carnem efformaret. Quum autem aetas hominum ista neminem caſtitate Mariae comparem, vt quae vim Spiritus Sancti caperet, tum ferret; quamuis illam praeoccupauerat deſponſatio, electa eſt tamen beata virgo, quia virginitas per haec ſponſalia non laeſa erat. Alla-

fauente, prouenit. Etiam infra, 2, 11 Baſilius Mariam vocat Θεοτόκον, vbi Notam vide. Fuit Mariae vterus proprie Θεοφόρος, *qui Deum geſtauit*. Luc. 11, 27. Epitheton hoc pluribus deinde datum a Patribus. v. c. Ignatio Martyri. Vid. Coteler. Not. ad Ign. p. 442. Θεοφόροι quoque Apoſtoli a Conciliis nominati ſunt: Patreſque, Concilii Nicaeni aſſeſſores, a Theodorito in Hiſt. Eccl. Vid. Valeſ. ad lib. 1 c. 16. Apoſtolus Paullus ſaepe Χριστοφόρος ἀνὴρ ab Athanaſio dictus, apud DuFreſne in Gloſſario Graecit. v. Θεοφόρος, Χριστοφόρος. Senſu autem peruerſo Neſtorius *Chriſtum* vocauit Θεοφόρον, quare enatus eſt hinc Cyrilli anathematiſmus 5 in Epiſt. ad Neſtor. p. 76. *Si quis dicere audet Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantum* Deiferum, *anathema ſit*. Plura docte commentatur Ducaeus.

x) Ὁμότιμον τῆς καθαρότητος) Auctor non docet, Mariam a peccati originis immunem fuiſſe labe, ſed praefert virginem cunctis quoad caſtitatem.

y) Ὥστε ἐνέργειαν) Subinde Codd. Combefiſ. ὡς ἐνέργειαν. B.

z) Τῶν παλαιῶν τινὶ) Artemonius Init. Eu. Ioh. p. 506 ait, *Ignatius alicubi dicit, ignotam fuiſſe diabolo Mariae virginitatem*, ſed locum Ignatii non adduxit. Habetur is in Ep. ad Epheſ. p. 27 ed. Voſſ. Καὶ ἔλαθεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ παρθενία Μαρίας, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτῆς. Ad quae verba Baſilius ſine dubio in hac homilia reſpexit. Idem confirmat Hieronymus Comm. in Matth. 1, 1. *Martyr Ignatius*, ait, *etiam quartam addidit cauſſam, cur a deſponſata conceptus ſit: Vt partus, inquiens, eius ce-*

καὶ ἕτερος λόγος, ὅτι ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τοῦτο τὴν παρθενίαν τῆς Μαρίας, ἡ τοῦ Ἰωσὴφ ἐπενοήθη μνηστεία. Οἱονεὶ γὰρ *a*) μετεωρισμὸς τῷ πονηρῷ τὸ σχῆμα τῆς μνηστείας περὶ τὴν παρθένον ἐπενοήθη, πάλαι ἐπιτηρῶντι τὰς παρθένας, ἀφ' ὧν ἤκουσε τοῦ *b*) προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν. *c*) Ἀπεβλακολήθη

Allata quoque est alia ratio a quodam veterum, ac si Iosephi desponsatio excogitata fuisset, vt saeculi huius princeps de virginitate Mariae celaretur; nam diabolo quasi ad fluctuationem animi, hunc praetextum virgineae desponsationis excogitatum fuisse, vt qui iam dudum virgines obseruasset, ex quo audiuisset

C 3 va-

letur diabolo, dum eum putat non de virgine sed de vxore generatum. Ad locum Ignatii commentarii instar esse possunt verba veteris Theologi, siue is Hieronymus sit siue Ambrosius nescit Vossius in Not. ad hanc Epist. p. 274, vbi Fragmentum dedit ex quodam MS. libro. *Tria fuerunt quae diabolum latuerunt. Partus scilicet diuinus; virginitas matris Saluatoris; et passio Redemtoris. - - - Partus diuinus illum latuit, quia ignorauit, quomodo Dei Filius in vtero virginis incarnari voluit. Latuit illum virginitas Dei genitricis, quomodo scilicet virgo ante partum, virgo post partum permanserit.* Adde Vsserium ad h. l. et Ducaeum in Not. ad Basilium. Errauit igitur Tillemontius, in vit. S. Basilii p. 301, quod scripsit Origenem indicari in hac homilia nomine *cuiusdam antiqui*, confutatus inde a Garnier, Praef. ad T. 2 p. 15.

a) Μετεωρισμὸς) Inepte Calenius et alii *diuinum consilium*. Voci non alia esse hic potest significatio, quam *fluctuatio animi*, si quis inter spem metumque haeret dubius. Apud Flau. Iosephum et Diodor. Sic. saepe μετέωρος, *dubius et animo pendens*; penes Lucam 12, 22 occurrit μετεωρίζεσθαι· i. e. *ob curam futuri fluctuare*, metaphora ab aestu maris desumta. Vide Budaeum Comm. Gr. L. p. 435.

b) Προφήτου) Iesaiae, 7, 14.

c) Ἀπεβλακολήθη - - τῆς παρθενίας.) Verba quae τῆς παρθενίας sequuntur, Ἤδει γὰρ - - vsque ad Κυρίῳ γενησομένην videntur incuria librariorum postposita esse verbis Ἀπεβλακολήθη - - τῆς παρθενίας. Igitur suum in lo

θη ἓν διὰ τῆς μνηστείας ὁ ἐπίβουλος τῆς παρθενίας. Ἤδει γὰρ κατάλυσιν τῆς ἰδίας ἀρχῆς τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιφάνειαν τῷ Κυρίῳ γεννησομένην.

VI. ΠΡΙΝ ἢ συνελθεῖν αὐτὸς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος ἁγίου.] Ἀμφότερα εὗρεν ὁ Ἰωσὴφ, *d)* καὶ τὴν κύησιν, καὶ τὴν αἰτίαν ὅτι ἐκ Πνεύματος ἁγίου. Διὸ *e)* Φοβηθεὶς τοιαύτης γυναικὸς ἀνὴρ ὀνομάζεσθαι, ἠβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτὴν, μὴ τολμήσας *f)* δημοσιεῦσαι τὰ κατ' αὐτήν.

VI. PRIVSQVAM *autem conuenissent, comperta est uterum ferre ex Spiritu Sancto.* Vtrumque comperit Iosephus, cum grauiditatem, tum causſam vtpote quae ex Spiritu Sancto esset. Itaque prae metu huiusmodi feminae sponsus nominari, eam statuit clam repudiare, non ausus quae cum ea contigerant manifestare. Iustus autem

cum restituenda sunt. quamuis nihil muto.

d) Καὶ τὴν κύησιν,) Haec vox displicet delicato Garnierio in Praef. p. 16, quasi insuaue quid et inelegans ei inesset. En cor Zenodoti! Vtuntur ea Philo, Plutarchus, alii, sine turpitudine.

e) Φοβηθεὶς τοιαύτης γ. ἀ. ὁ) Basilius eo inclinat, Iosephum sciuisse, Mariam esse ex Spiritu S. grauidam, dimittereque eam voluisse quia nefas credebat vxorem habere ex qua Filius Dei nasceretur. Auctor Proteuang. Iacobi scribit, Iosephum cogitasse, foetum esse ex Angelo. Φοβοῦμαι, ait, μήπως ἀγγελικόν ἐστι ἐν αὐτῇ. Cum Basilio idem (quamuis nescientes,) sentiunt Bartoloccius Bibl. Rabb. T. 4 p. 561, et Storrius Dec. Exerc. 9. Vide Wolf. in Cur. T. 1 p. 17, qui rectius adoptauit sententiam Photii Epist. 181 ad Eulamp. Episc.

f) Δημοσιεῦσαι) An noster ita circumscribit verbum παραδειγματίσαι Matth. 1, 19, quod Hesych. et auctor Proteuang. Iac. p. 79. ed. Fabric. vertunt φανερῶσαι?

Δίκαιος δὲ ὢν, ἔτυχε τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μυστηρίων.

tem quum esset, mysterium ipsi patefactum est.

VII. ΤΑΥΤΑ γὰρ αὐτῷ ἐνθυμηθέντος, ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη αὐτῷ κατ' ὄναρ, λέγων· μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου.] Μηδ' ἐκεῖνο ἐνθυμηθῆς, ὅτι ὑπονοίαις ἀτόποις συσκιάσεις τὸ ἁμάρτημα· δίκαιος γὰρ προσηγορεύθης· ἃ πρὸς δικαίου δὲ ἀνδρὸς σιωπῇ τὰς παρανομίας ἐπικαλύπτειν. Μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. g) Ἔδειξεν ὅτι οὐκ ἠγανάκτει ἀδὲ ἐβδελλύσσετο, ἀλλ' ἐφοβεῖτο αὐτὴν, ὡς Πνεύματος ἁγίου πεπληρωμένην.

VII. HAEC *enim quum in animo haberet, Angelus Domini in somnis apparuit ei, et ita loquutus est: ne metue ascisscere Mariam, vxorem tuam.* Noli excogitare, quomodo ineptis commentis obumbraturus sis peccatum. Iustus enim es: et non est viri iusti, silentio scelera obtegere. *Ne metue ascisscere Mariam vxorem tuam.* Persuadet ei, ne indignaretur, nec fastidiret sed honoraret eam, tanquam Spiritu Sancto repletam.

VIII. ΤΟ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ Πνεύματός ἐστιν ἁγίου.] Καὶ ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἡ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἡ σύστασις ἐγένετο τῷ

VIII. QVOD *enim in ea genitum est, ex Spiritu Sancto est.* Atque exinde est manifestum, praeter communem naturam carnem Domi-

g) Ἔδειξεν ὅτι οὐκ - - - πεπληρωμένην) Garnier sensu alio vertit. *Ostendit se indignatum ei non fuisse, neque ipsam auersatum, sed veritum esse se eam, tanquam Spiritu Sancto repletam:* quasi Iosephus ostendat Angelo, se non indignari Mariam, sed eam metuere. At secus se habet res. Intelligitur hortatio Angeli ad Iosephum, de non deserenda Maria, sed potius honoranda. Verba antecedentia, μηδ' ἐκεῖνο ἐνθυμηθῆς ὅτι ὑπονοίαις - - - - explicationem Basilii continent, nec de Apocryphis nescio quibus desumta sunt, vt Garnier, rigidus censor, nodos nectens vbi non sunt, existimat in Praef. p. 16.

Κυρίῳ. Εὐθὺς γὰρ τέλειον ἦν τῇ σαρκὶ τὸ κυοφορέμενον, *b)* ἐ ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφωθὲν, ὡς δηλοῖ τὰ ῥήματα. Οὐ γὰρ εἴρηται τὸ κυηθὲν, ἀλλὰ τὸ γεννηθέν. Ἐξ ἁγιωσύνης ἓν ἡ σὰρξ συμπαγεῖσα, ἀξία ἦν τῇ θεότητι τοῦ μονογενοῦς ἑνωθῆναι.

Domini efformatam esse. Subito enim perficiebatur quod in vtero erat, non successiuis sensim speciebus formabatur. vt verba indicant. Non enim dicitur, *quod conceptum*, sed *quod genitum est*. Igitur caro, ex sanctificatione confecta, erat digna quae Vnigeniti cum deitate vniretur.

VIIII. ΤΕΞΕΤΑΙ δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.] Τετηρήκαμεν, ὅτι οἷς ἐξαπίτηδες τίθενται τὰ ὀνόματα, ἔνδειξιν ἔχει τῆς ὑποκειμένης *i)* φύσεως, ὡς τῷ Ἀβραὰμ, καὶ τῷ Ἰσαὰκ, καὶ τῷ Ἰσραήλ· *k)* τούτων γὰρ ἑκάστῳ ἡ προσ-

VIIII. PARIET *autem filium, quem Iesum nomine vocabis.* Obseruauimus, quod quibus de industria nomina imponuntur, ipsorum propriae declarant naturae indolem, velut illa Abrahami, aut Isaaci et Israëlis. Horum enim

b) Οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι μορφωθὲν - -) Differentia inter haec duo, κυηθὲν et γεννηθὲν, vereor vt vel perpetua sit, vel possit euincere, Domini carnem *subito* efformatam esse, vt credit Basilius hoc loco, et Lactant. 4, 12, 1. Plato quidem in Sympos. τὸ κυεῖν differre a τίκτειν ait vt prius et posterius. v. Stephan. Thes. T. 2 v. κυέω. Et Philo l. 3 de vita Mos. p. 401 scribit καὶ γεννηθῆσαν ἄνευ κυήσεως. Sed Suidas et Hesych. κύειν interpretantur γεννᾶν. Κύει, γεννᾷ, ἢ ἐν γαστρὶ ἔχει. Quicquid sit, τὸ γεννηθὲν supponit μορφωθὲν ταῖς κατὰ μικρὸν διαπλάσεσι. Vt enim Dominus *natus* creuit aetate, statura, bimestris et trimestris fuit, Luc. 1, 80. 2, 52. sic etiam *in vtero* creuit tempore, statura, successiue per menses nouem. Luc. 1, 42. 56. Non *repente* (vt ait Lactant.) *vterus intumuit.*

i) Φύσεως,) Editi φύσεως τὰ σύμβολα, ὡς. Libri veteres φύσεως, ὡς. B.

k) Τούτων γὰρ) Deest γὰρ in editis et Cod. Basileensi.

ηγορία, ἀ μᾶλλον τὸν τῦ σώματος χαρακτῆρα, ἢ τὸ ἰδίωμα τῆς κατορθωμένης ὑπ' αὐτῶν ἀρετῆς παρεδήλω. Διὰ τῦτο καὶ νῦν l) Ἰησῦς προσαγορεύεται, τυτέστι σωτηρία λαῦ.

enim singulorum appellatio non corporis magis insigne, quam rerum, ab illis praeclare et cum virtute gestarum, proprietatem significauit. Propterea etiam nunc IESVS appellatur, hoc est, *salus hominum.*

X. ΗΔΗ δὲ καὶ τὸ πρὸ αἰώνων διατεταγμένον μυστήριον, καὶ πάλαι διὰ τῶν προφητῶν κηρυχθὲν, τὴν ἔκβασιν εἶχεν· Ἰδὲ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσυσι τὸ ὄνομα αὐτῦ Ἐμμανηήλ· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.] Πάλαι m) κἀκείνη ἡ προσηγορία τῦ παντὸς μυστηρίυ τὴν δήλωσιν ἔχει, ὅτι Θεὸς ἐν ἀνθρώποις· ἐπειδὴ ἑρμηνεύεται (φησὶ,) τὸ Ἐμμανηὴλ, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Καὶ μηδεὶς περιτρεπέσθω n)

X. IGITVR illud ante saecula constitutum, praedictumque olim a vatibus, euenit mysterium: *En virgo ventrem latura est, et editura filium, qui nominabitur Emmanuel, quod perinde est ac si dicas Nobiscum Deus.* Etiam haec appellatio a longo iam inde tempore mysterii continet totius significationem, fore, vt inter homines Deus versetur; siquidem vox Emmanuel, (ait Euangelista) est idem ac *nobiscum*

l) Ἰησῦς, σωτηρία λαῦ.) Vere Basilius, nec more Graecorum Patrum, qui Ἰησῦς ab ἰᾶσθαι deriuant. V. Suicer. Thes. Eccles. T. 1, p. 1447. Est Iesus idem quod ישועה *salus.* Ellipsin Obiecti supple ex Matth. 1, 21, τῦ λαῦ, *hominum.* Iuuat haec ex Alberti Glossario Ecclesiast. p. 199 illustrare. Ἰησῦς, ὄνομα ἐκ ἔστιν Ἑλληνικὸν, ἀλλ' τῇ Ἑβραίων φωνῇ ὕτω λέγεται. Ἑρμηνεύεται γὰρ Ἰησῦς, ἢ Σωτηρία. Paucis interiectis ex Habac. 3, 13 addit idem Glossar. Σωτηρία λαῦ.

m) Πάλαι) Sic MSS. Combefisiani et Reg. primus. Editi πάλιν κἀκείνη. B.

n) Τοῖς Ἰουδαικοῖς ἐπηρέαυς,) Vno Iudaei negant ore, vocem עלמה apud Iesaiam, *virginem*, sed vxorem aut Iesaiae, aut Regis, aut aliam νεᾶνιν *puellam* significare. Graeca quidem

τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ἐπηρείαις, οἳ φασιν οὐχὶ παρθένον ἀλλὰ νεᾶνιν εἰρῆσθαι παρὰ τῷ προφήτῃ· Ἰδοὺ γὰρ φησιν, ἡ νεᾶνις ἐν γαστρὶ λήψεται. Πρῶτον μὲν γὰρ πάντων ἐστὶν ἀλογώτατον, τὸ παρὰ τῷ Κυρίῳ ἀντὶ σημείου δοθὲν, ο) τοῦτο κοινὸν ὂν καὶ ὑπὸ πάσης τῆς φύσεως ὁμολογούμενον εἶναι δοκεῖν. Τί γάρ φησιν p) ὁ προφήτης; Καὶ προσέθετο Κύριος λαλῆσαι τῷ Ἄχαζ, λέγων· Αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος. Καὶ εἶπεν Ἄχαζ, οὐ μὴ αἰτήσω, q) οὐδ' οὐ μὴ πει-

biſcum Deus. Ne quis decipiatur calumniis Iudaeorum, qui contendunt, non *virginem*, ſed *puellam* a vate commemorari: *hem* inquiente, *vterum puella feret.* Nam primum omnium rationi eſt aduerſarium, id quod a Domino inſtar ſigni datur, commune, et omnis naturae confeſſione notum eſſe. Equid enim ait propheta? *Et alloquutus eſt porro Dominus Achazum hunc in modum: Pete tibi ſignum a Iehoua Deo tuo, ſiue in profundo ſit, ſiue in excelſis. Negauit Achazus.* ſe

vox νεᾶνις (ſicut *puella* apud Latinos,) ſignificat eam, quae vel matrimonio iuncta fert vterum, immo peperit. Sic Horat. 3 Od. 22, 2 Dianam dicit *laborantes vtero puellas* (id eſt, parturientes) audire. Sed vox עלמה quoties Hebraico ineſt textu, toties virginem intactam, virum nec expertam, indicat. Ita etiam LXX intellexerunt, qui verterunt ἡ παρθένος, non νεᾶνις. Si enim νεᾶνις indicatur, ſcribitur נערה quae aetatis eſt vox. Vtrumque aduerſus verpas vrſit Paul. Weidner ExIudaeus, in libro raro, Loc. praecip. Chriſt. fid. p. 300. Idem quod Baſilius hoc loco, confutant etiam Chryſoſt. Hom. 5 in Matth. p. 32, et Theophylact. in Cap. 1 Matth.

o) Τοῦτο κοινὸν ὂν καὶ ὑ. π.) Οὐ Garnier addidit neſcio vnde. Editi et Baſ. Cod. non habent. Theophylact. Comm. in Matth. p. 36 (ed. Pariſ. 1631) *Si non*, inquit, *pareret virgo, ſignum non eſſet. Siquidem quotidianum eſt, adoleſcentulam nuptam filium parere. Neque id vice fungi poteſt miraculi aut ſigni, quale in rebus ſuperis ſiue inferis peti iubebatur, excedens potentiam naturae.*

p) Ὁ προφήτης) Ieſ. 7, 10-12 et 14.

ράσω Κύριον. „ Εἶτα μετὰ ὀλίγα φησίν· "Διὰ τοῦτο δώσει "Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον, Ἰδοὺ "ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψε"ται. „ Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἤτησε τὸ εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος σημεῖον ὁ Ἄχαζ, (ἵνα τ) μάθῃς, ὅτι ὁ καταβὰς εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν,) αὐτὸς ὁ Κύριος ἔδωκε σημεῖον. Σημεῖον δὲ παράδοξόν τι καὶ τερατικὸν, καὶ παρὰ πολὺ τῆς κοινῆς παρηλλαγμένον φύσεως· υ) ἡ αὐτὴ γυνὴ, καὶ παρθένος καὶ μητὴρ, καὶ ἐν τῷ ἁγιασμῷ τῆς παρθενίας μένουσα, καὶ τὴν τῆς τεκνογονίας εὐλογίαν τ) κληρονομοῦσα. Εἰ δέ τινες τῶν ἑρμηνευσάντων τὴν ἑβραΐδα κ) Φωνὴν, ἀντὶ τῆς παρθένου τὴν νεᾶνιν ἐκδεδώκασιν, ἐδὲν χ) τῷ λόγῳ διαλυμαίνεται. Εὑρήκαμεν γὰρ ἐν τῇ συνηθείᾳ

se petiturum, aut Dominum tentaturum. Deinceps paucis interiectis pergit. *Ergo dabit vobis Dominus ipse signum: ecce virgo est praegnans.* Quum enim nec in profundo nec in excelsis petierit Achazus signum, (vt disceres, qui in imas terrae descendit partes, eundem esse qui etiam supra omnes caelos ascendit,) Dominus dedit ipse signum. Signum, mirabile sane et prodigiosum, et a natura communi valde alienum. Eadem mulier, et Virgo simul et Mater est: et virginitatis conseruat integritatem, et partus simul felicitatem consequitur. Quod autem interpretes nonnulli vocem Hebraicam reddiderunt *puellam* pro *virgine*, id nihil obest i-

τ) Οὐδ᾽ ἐπὶ π.) Ita veteres libri. At editi οὐδὲ μὴ. B.

υ) Ἵνα μάθῃς, ὅτι ὁ) Parenthesin posui vsque ad οὐρανῶν, sensu sic requirente. Verba ipsa legis Eph. 4, 9. 10.

τ) Ἡ αὐτὴ γυνὴ, κ. π. κ. μητὴρ,) Sic melius interpungitur quam a Garnier, ἡ αὐτὴ γυνὴ καὶ παρθένος, καὶ μητὴρ, καὶ - -

τ) Κληρονομοῦσα) *Adepta, consequuta.* Non *sortita*, aut *hereditate accepta.* Sic Hebr. 1, 4. κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

κ) Φωνὴν) Editi et Basil. Cod. γλῶτταν. Nescio vnde Garnier habet φωτὴν.

χ) Τῷ λόγῳ διαλυμαίνεται.) Vnus MS. cum Colbertino tertio διαλυμαίνονται. Editi et vnus Codex διαλυμαίνεται. B.

Λόγῳ) Λόγον pro *re* interpre-

τῆς γραφῆς, ἀντὶ τῆς παρθένε τὴν νεᾶνιν παραλαμβανομένην πολλάκις· ὡς ἐν τῷ γ) Δευτερονομίῳ φησίν· "Ἐάν τις εὕρῃ τὴν "παῖδα τὴν παρθένον ἢ τις ἐ "μεμνήσευται, καὶ βιασάμενος "κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ εὑ- "ρεθῇ, δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ "κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τῷ πατρὶ "τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δί- "δραγμα.„

psi rei. Deprehendimus enim, vsitato scripturae more pro *virgine* saepe *puellam* poni; vt in Deuteronomio: *Si quis* virginem *non desponsam nactus, ei stuprum intulerit, et deprehensus fuerit, is qui cum illa rem habuit, patri* puellae *quinquaginta didrachma dato.*

XI. ΚΑΙ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.] Καὶ διαθέσει, καὶ σοργῇ, καὶ πάσῃ τῇ ἐπιβαλλούσῃ τοῖς συνοικοῦσιν ἐπιμελείᾳ, γυναῖκα ἡγέμενος, τῶν γαμικῶν ἔργων ἀπείχετο. Οὐκ ἐγίνωσκε γὰρ αὐτὴν, (φησὶν,) ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον.] Τοῦτο δὲ ἤδη ζ) ὑπόνοιαν παρέχει, ὅτι

XI. IGITVR *experrectus asciuit coniugem suam.* Quam etsi tum affectu, tum amore, et omni cura coniugibus debita amplectebatur, tamen rebus a coniugalibus abstinuit. *Nec enim cognouit illam*, (pergit Euangelista,) *donec peperit filium suum primogenitum.* Haec tamen verba

tantur Demosthenes atque alii rhetores antiqui; vt in versione.

γ) Δευτερονομίῳ) Cap. 22, 28. 29. Post Δευτερονομίῳ addit Garnier φησίν, quod Cod. Basil. et editi non habent.

ζ) Ὑπόνοιαν παρέχει) Combefis. quidam Codd. παρεῖχέ τισιν ὅτι. Alius παρέχει τισὶν ὡς, *id in caussa cur suspicati sint nonnulli.* Multa docte et sapienter scripsit Ducaeus in hunc locum. Sed, vt verum fatear, haec oratio mihi videtur aut Basilii non esse, aut si eius esse dicatur, ita tamen corrupta est variantium lectionum copia, vt alicuius momenti esse vix possit. B.

Bona hem verba! docte Benedictine, erras. Basilio abiudicas orationem, quam historia temporum, summique viri suspectam habuerunt nunquam, et stilus ac grauitas di-

μετὰ τὸ καθαρῶς ὑπηρετήσασθαι τῇ γεννήσει τῇ Κυρίᾳ, τῇ ἐπιτελεσθείσῃ διὰ τῆ Πνεύματος τῆ ἁγίᾳ, τὰ γενομισμένα τῆ γάμῳ ἔργα μὴ ἀπαρνησαμένης τῆς Μαρίας. Ἡμεῖς δὲ, εἰ καὶ α) μηδὲν τῷ τῆς εὐσεβείας

ba ſuſpicionem poterant mouere, ac ſi Maria, poſtquam ſancte ſubſeruiit Domini generationi, per Spiritum Sanctum factae, legitima coniugii opera non renuiſſet. Nos vero, etſi nihil id noceat religioni,

ctionum vindicat Baſilio. Declamas in Praef. p. 15-18 mirifice: obuertis, quae tibi non placent, placuerunt autem Ducaeo, Combefiſio, Dupinio, I. A. Fabricio; Tillemontius ſaltem Caueuſque leuia obiecerunt. Vox λαμπτήριον (dicis,) occurrit: ergo oratio Baſilii non eſt! Vox κίνησις tibi inelegans: ergo Baſilii non eſt! Fingis, ex Apocryphis quaedam ſumta: at ipſa Baſilii verba ſunt! Hiſtoria Zachariae ex Proteuangelio Iacobi, te, et Caueum male habet: atqui Baſilius eam nominat λόγου τινὰ καὶ παράδοσιν, *narratiunculam quandam et traditionem!* Mouet te, quod cometae dicuntur ſucceſſiones regum indicare: nonne confutat haec Baſilius, et inter περιεργίαν *ſuperſtitionem* et *magicas artes* refert? Nimis ſeuerus es, Garnierie. In Praefat. tua Baſilio abiudicas Orationem 2 in Ieiunium, ſine omni cauſſa. Quis hoc vnquam auferit? Conferis, lector, quae paſſim contra haec omnia monuimus in his Notis. Ad copiam variantium quod attinet lectionum, ſatis hoc ad dubium reſpondit Combefiſius. *Quia haec Homilia, crebro Eccleſiarum vſu, trita maxime, plurimiſque libris Eccleſiaſticis deſcripta erat; pro eo ac ſibi quiſque deſcribens in ſuae vſum Eccleſiae indulſit, vt vocem aliquam mutaret, ſeu aliquid interpolaret pro captu plebis cui ſtudebat, ita obrepſit.*

a) Μηδὲν τῷ τῆς εὐσεβείας . -) Garnier margini ſuae adſcripſit verſionis, *caute legendum!* et Gul. Caueus T. 1 Hiſt. Lit. Script. Eccl. p. 242, verba haec, ait, ſententiae repugnare conſtanti piae antiquitatis; *inde enim*, pergit, *Antidico-Mariani et Heluidiani communi omnium ſaeculorum ſuffragio damnati, interque haereticos relati ſunt:* atque hinc plane ei ſuſpecta Baſilii videtur oratio, nec vel foetum eius eſſe, vel credit interpolatum. Sed humani eſt aliquid paſſus vir

ας παραλυμαίνεται λόγῳ (μέχρι γὰρ τῆς κατὰ τὴν οἰκονομίαν ὑπηρεσίας ἀναγκαία ἡ παρθενία· τὸ δ' ἐφεξῆς, ἀπολυπραγμόνητον τῷ λόγῳ b) τῆ μυστηρίᾳ·) ὅμως διὰ τὸ μὴ καταδέχεσθαι τῶν φιλοχρίστων τὴν ἀκοὴν, ὅτι ποτὲ ἐπαύσατο εἶναι παρθένος c) ἡ Θεοτόκος, ἐκείνας ἡγέμεθα τὰς μαρτυρίας αὐτάρκεις. Πρὸς μὲν τὸ· "ὅτι "οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως ἓ ἔτεκε υἱὸν αὐτῆς", ὅτι d) τὸ ἕως

ni, (nam vsque incarnationis saltem ad ministerium necessaria fuit virginitas; postea vero quid euenerit, curiositas est quae ad mysterium hoc nihil attinet,) quoniam tamen non sustinent aures Christianorum, aliquando desiisse Deiparam esse virginem, sequentia putamus testimonia sufficere. Nimirum quod ad verba attinet: *Non cognouit illam, donec peperit filium*

doctus. Nam 1) haut negat cum Heluidio Basilius, Mariam ἀειπαρθένον fuisse, defendit potius sed valde. Ait, μὴ καταδέχεσθαι τῶν φιλοχρίστων τὴν ἀκοὴν, ὅτι ποτὲ ἐπαύσατο εἶναι παρθένος ἡ Θεοτόκος. Vrget pariter, nihil ab aduersariis ex particula ἕως ἓ et voce πρωτότοκος extricari. Tuetur saltem hoc, τὴν εὐσέβειαν (i. e. *religionem* ipsam *Christianam*,) detrimentum non capere *ex ignorata hac curiositate*. Pulchre etiam defensus est Basilius a Ducaeo in Notis ad h. l. 2) Fac autem erasse nostrum, quis Basilii non esse orationem hanc, ex eo conficiet?

b) Τῆ μυστηρίᾳ) Editi μυστηρίᾳ κατακλείωμεν. Vox vltima in nostris MSS. deest. B.

c) Ἡ Θεοτόκος) Breuibus, recte tamen, explicat vocem Basilius Seleucienſis Or. 39 p. 208. Θεὸν σκηνωθέντα, τεκοῦσα, Θεοτόκος ὀνομάζεται. Fusius eam Cyrillus Alex. in Act. Synod. Epheſ. p. 75 et ita exponit, Eutychianum vt detorqueri in sensum expositio non possit. Ceterum vox Θεοτόκος etsi Patribus demum familiaris post haeresin Nestorii exortam facta est, tamen nec antea ignota, sed dudum ante Concilium Ephesinum fuit vsurpata. Occurrit enim iam apud Athanasium, Orat. 4 adu. Arian. T. 1. P. 1. p. 730. Supra 2, 5 apud Basilium erat ἡ θεοφόρος σάρξ. Nec igitur caussa est, quod Caeus ac Garnier indicium νοθείας homiliae ex hac voce fingant.

d) Τὸ ἕως) Eandem de particula hac obseruationem legis apud

πολλαχῶ χρόνω μέν τινα δοκεῖ περιορισμὸν ὑποφαίνειν, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν τὸ ἀόριστον δείκνυσιν. Ὁποῖόν ἐστι τὸ ὑπὸ τῶ Κυρίω λεχθὲν τό· "Καὶ ἰδὲ, e) "ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας "τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντε"λείας τῶ αἰῶνος. „ Οὐ γὰρ δήπω μετὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐκ ἔμελλε συνέσεσθαι τοῖς ἁγίοις ὁ Κύριος, ἀλλ' ἡ ἐπαγγελία τῶ παρόντος f) τὸ διηνεκὲς σημαίνει, ἐκ ἔστιν ἀποκοπὴ τῶ μέλλοντος. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον φαμὲν κἀνταῦθα παρειλῆφθαι τὸ ἕως. Ἐπειδὴ δὲ εἴρηται g) Πρωτότοκον, ἁ πάντως ὁ πρωτότοκος πρὸς τὲς ἐπιγινομένες ἔχει τὴν σύγκρισιν, ἀλλ' ὁ πρῶτον διανοίγων μήτραν, πρωτότοκος ὀνομάζεται. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν ἱστορία, ὅτι μέχρι παντὸς παρθένος ἡ Μαρία. Λόγος γὰρ τίς ἐστι, καὶ ἔτος h) ἐκ παραδόσεως εἰς ἡ-

filium suum; videtur quidem vox *donec* saepiuscule aliquam temporis finitionem significare, reuera autem aliquid indefinitum indicat; verbi caussa in illo Domini dicto: *Et ecce, ego vobiscum sum perpetuo, vsque ad finem saeculi.* Non enim sane, finito hoc saeculo, esse Dominus desinet cum sanctis suis; sed promissio praesentis denotat perpetuitatem, nec rescindit futurum. Eodem modo etiam hic sumtum esse vocabulum *donec* affirmamus. Quum autem dicatur *Primogenitum*; non continuo *primogenitus* respicit liberos insequentes: sed primus qui aperit vterum, primogenitus nominatur. Testatur etiam historia Zachariae, Mariam semper mansisse virginem. Fama est enim, eaque per traditionem ad nos delata,

Gregor. Naz. Or. de Fid. 2. p. 342, et Hieronym. adu. Heluid. T. 3. p. 2. Plura dabit Budaeus Comm. Gr. L. p. 514.

e) Καὶ ἰδὲ, ἐγὼ) Matth. 28. 20.

f) Τὸ διηνεκὲς σημαίνει) Haec verba rectius desunt in Cod. Basil. et editis. Garnier ex Ducaeo adiecit, vt deprehendi.

g) Πρωτότοκον) Patrum qui idem tuentur locos vide in Suicer T. 2. p. 878, et Le Moyne Not. ad Var. Sacr. p. 446.

h) Ἐκ παραδόσεως εἰς ἡ.) Historia Zachariae extat in Proteuang. Iac. §. 23, vbi alia necis, quam hic, af-

μᾶς ἀφιγμένος, ὅτι ὁ Ζαχαρίας ἐν τῇ τῶν παρθένων χώρᾳ τὴν Μαρίαμ κατατάξας μετὰ τὴν τῦ Κυρίε κύησιν, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κατεφονεύθη μεταξὺ τῦ ναῦ καὶ τῦ θυσιαστηρίε, ἐγκληθεὶς ὑπὸ τῦ λαῦ, ὡς διὰ τέτε κατασκευάζων τὸ παράδοξον ἐκεῖνο καὶ πολυύμνητον σημεῖον, παρθένον γεννήσασαν καὶ τὴν παρθενίαν μὴ διαφθείραση.

delata, quum Zacharias Mariam post partum Domini collocasset in locum virginum, eum a Iudaeis occisum esse inter templum et aram: accusatum a populo, quod eo facto illud insolens et multo decantatum confirmaret miraculum, virginem peperisse, non temerata virginitate.

SECTIO III

ΤΟΥ δὲ Ἰησῦ *i)* γεννηθέντος (φησὶν,) ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρῴδε τῦ

IESV *autem* (pergit Euangelista,) *Bethlehemae in Iudaea nato, tempore regis Herodis,*

fertur caussa. Basilius enim quam narrat, ea apud Eustathium Antioch. legitur, Comm. in Hexaëm. p. 50 ed. Allat. Et eandem habet Gregorius Nyssenus, frater Basilii, Homil. de natiuit. Christi p. 777. Sed hanc παράδοσιν Hieronymus non admodum fide dignam censet, in Comm. in Matth. 23. T. 9. p. 70, subditque, *hoc quia de scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Idem fatentur Euthymius et Theophylact. Comment. in Matth. Et plura adde apud Ducaeum Not. ad Basilii h. l. Quicquid fuerit, certe Caueus Hist. Lit. T. 1. p. 242 et Garnier in Praef. p. 17, errant tamen, Basilio ereptum cupientes hanc orationem propterea, quod in ea fit mentio istius παραδόσεως. Verius iudicat Fabricius in Bibl. Graec. Vol. 8 p. 76; addens, *argumenta quibus hanc Homiliam abiudicat Cel. Caueus*, (addo: et Cel. Garnerius,) *non sunt tam explorata, vt illis assentiri lector debeat.* Conf. eiusdem Not. ad Cod. Apocr. N. T. p. 120.

i) Ἰησῦ) Editi Ἰησῦ Χριστῦ. Vocem vltimam in veteribus libris non inuenimus. B.

βασιλέως, ἰδὲ Μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα, λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;] Ἔθνος Περσικὸν *k)* οἱ Μάγοι, μαντείοις καὶ ἐπαοιδίαις καὶ φυσικαῖς τισὶν ἀντιπαθείαις προσέχοντες, καὶ περὶ τὴν *l)* τήρησιν τῶν μεταρσίων ἐσχολακότες. Ταύτης *m)* δὲ τῆς μαν-

rodis, en Magi ab oriente venerunt Hierosolymam, quaesitum, vbinam esset Iudaeorum natus rex? Magi, Persarum gens, diuinationibus et incantamentis, inquirendisque naturae rerum differsionibus, item corporum obseruationi caelestium vacabant. Huiusmodi videtur diuinationis etiam

Ἰησοῦ--φησὶν) Abest etiam Χριστοῦ a Cod. Basil. Ceterum vide Argumentum orationis: et adde analysin Sculteti, Medull. Theol. Patr. P. 4 p. 127. Non indignum est obseruatu, fortasse haec duo Ἐπιφάνια, *Generationem Domini*, et *Magorum aduentum*, vno fuisse eodemque die olim concelebrata. Basilius enim haec ita coniungit, obscurum id esse vt non possit. Erat nomen diei festo coniunctim *Theophania*, vt ait Sect. 4, 2: ὄνομα ἔχωμεν τῇ ἑορτῇ ἡμῶν, Θεοφάνια. vbi nos plura. Sic etiam apud Gregor. Naz. Or. 38 die Nat. Domini dicta, et Isidor. Pelusiot. 3, Ep. 110. Deinceps separatim idem nomen vtrique Festo manfit.

k) Ἔθνος Περσικὸν ------) Longa de Magis est lis, longa historia, hic certe non repetenda. Persarum fuisse philosophos, theologos, astrologosque, optima videtur Tertulliani, Basilii nostri, et Augustini sententia, a Th. Hyde de Rel. Pers. c. 31 confirmata. Basilius quidem, (vt plerique Patres, Origenes, Ambrosius, Chrysostomus,) non audet etiam negare, malis quoque eos artibus fuisse deditos. Sed addit tamen, τύχα *fortasse*, nihil ipse definiens. Creduli plus iusto beati Patres, hic tamen videntur excusandi. Vox enim μάγος malo quum sensu extet in N. F., ita pariter haec ipsis perplacebat expositio, si Iesus vix dum in lucem editus, sanctam veneficis mentem inspirando, ἐφανερώθη ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα διαβόλου. 1 Ioh. 3, 8; aut, si caelestis ille Hercules, iacens in cunis, serpentem comprimat, τὸν ὄφιν, τὸν ἀρχαῖον, τὸν καλούμενον διάβολον. Apoc. 12, 9

l) Τήρησιν) Edit. Basil. τήρησιν, et ipsum recte.

m) Ταύτης δὲ τῆς) Sic legunt Codd.

τείας ἔοικε εἶναι καὶ η) Βαλαὰμ, ὁ μεταπεμφθεὶς παρὰ τῦ Βαλὰκ, ὥστε διά τινων τελετῶν καταράσασθαι τὸν Ἰσραήλ. Ὃς καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ αὐτῦ παραβολῇ ο) τοιαῦτα λέγει περὶ τῦ Κυρίυ· "Ἀνθρωπος ὁρῶν "φησὶν, p) ἀκόων λόγια Θεῦ,

iam Balaamus non inscius fuisse, arcessitus a Balaco, Israëlitis vt carminibus diras imprecaretur. Ille etiam quarto enuntiato suo haec de Domino exortus est: *Sic vates dicit, auditor oraculorum Dei, is qui cognoscit mentem*

Combefisiani. Editi omnes ταύτης τῆς. B.

η) Βαλαὰμ,) Basilius, oraculum Balaami *de stella ex Iudaeis oriunda*, putat, Chaldaeis ac Persis traditum, inque Oriente fuisse conseruatum, vt Magi, Balaami successores, oraculi huius recordati, intellexerint ex *noua stella*, iam natum esse regem Iudaeorum, a Balaamo praedictum. Nec alia crediderunt Athanasius, Hieronymus, Ambrosius, Theodoretus, ac Theodorus Tarsensis. Basilius adeo, paullo post addit, forte in muneribus Iesu oblatis, Magos similiter ad oraculum Balaami respexisse. Sed vtraque coniectura maxime videtur incerta. Nam 1) abfuit patria Balaami longissime a Persis. Nec Balaamus reuertit ex Moabitide in Mesopotamiam patriam, Moabitarum sed in finibus occisus est, vt ex Num. 31, 8. Ios. 13, 22 patet. 2) Non ait oraculum Balaami, *stellam in caelo visum iri* nascente Messia, sed *Messiam* ipsum nuncupat *stellam*. 3) Fac ex Moabia tum penetrasse famam oraculi ad Persas; tamen, qua ratione talis propagari per tot potuerit saecula traditio, non intelligitur. Verisimilius est, Magis oracula Danielis, inter Persas olim morati, fuisse cognita; ex quibus *percrebuerat Oriente toto* (Suetonii sunt verba, in Vespas. c. 4,) *vetus et constans opinio: esse in fatis, vt eo tempore Iudaea profecti rerum potirentur;* quale quid etiam Iosephus et Tacitus referunt. Sine dubio singularis quaedam reuelatio Dei cum hac stellae apparitione fuit coniuncta.

ο) Τοιαῦτα λέγει) Num. 24, 15-17.

p) "Ανθρωπος ὁρῶν φησὶν,) Sic vtraque Basilecensis e textu LXX Graecorum, quos sequitur Basilius. Vertendum est *dicit vates*. Vulgati, sed et ipse Garnerius, male interpungunt: "Ανθρωπος ὁρῶν, φησὶν, - - *homo*

"ἐπισάμενος γνῶσιν ὑψίστου, καὶ "ὅρασιν Θεοῦ q) ἰδὼν ἐν ὕπνῳ, "ἀπεκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ "αὐτοῦ. Δείξω αὐτῷ, καὶ ἐ- "γγίζει. Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰα- "κὼβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρω- "πος ἐξ Ἰσραήλ. „ Διὰ τοῦτο ἐπιζητήσαντες τὸν τόπον τῆς Ἰουδαίας, κατὰ μνήμην τῆς παλαιᾶς r) προφητείας, ἦλθον μαθεῖν τίς ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Τάχα δὲ καὶ ἀντικειμένης δυνάμεως τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Κυρίου ἀτονωτέρας λοιπὸν γενομένης, αἰσθανόμενοι καταργουμένης τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, μεγάλην δύναμιν τῷ τεχθέντι προσεμαρτύρουν. Διὰ τοῦτο εὑρόντες τὸ παιδίον, προσεκύνησαν αὐτῷ ἐν δώροις.

mentem Altissimi, et visionem Dei cernit in somno: aperti sunt eius oculi. Ostendam eum, etsi iam non sit: beatum praedico eum, etsi non sit propinquus. Orietur stella ex Iacobo, et exsurget homo ex Israële. Igitur propter hanc causſam quaesito Iudaeae loco, antiquae memores vaticinationis, venerunt vt discerent, vbinam esſet Iudaeorum natus rex? Fortaſſis etiam, quum potentia quae aduersatur apparitioni Domini, debilitata esſet, ipsique sentirent efficaciam eorum destrui, magnam recens nati potentiam conteſtati sunt. Propterea inuentum adorarunt puerum muneribus oblatis.

ΙΙ. ΜΑΓΟΙ, τὸ ἀπηλλοτριωμένον τοῦ Θεοῦ καὶ s) ξένον τῶν διαθηκῶν ἔθνος, πρῶτοι τῆς προσκυνήσεως ἠξιώθησαν, διὰ ὅτι εἰ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι, ἀξιοπιστότεροί εἰσιν. Εἰ

II. MAGI, a Deo aliena gens, carensque foederibus promiſſionum, primi sunt digni habiti qui adorarent, quod inimicorum testimonia fide sunt digniora. Quod-

videns, (*inquit*,) *audiens eloquia Dei.*

q) Ἰδὼν) Cod. Basileenſ. et editi εἰδώς.

r) Προφητείας) Rectius cum Garnerio legitur προφητείαις, pro ἱστορίας, quod Frobeniana et editi seruant. Infra enim 3, 4 denuo τῇ προφητείᾳ τοῦ Βαλαάμ. Et iterum ἀκολουθοῦντες τῇ προφητείᾳ οἱ Μάγοι.

s) Ξένον τῶν διαθ.) Eph. 2, 12.

γὰρ Ἰουδαῖοι προσεκύνησαν πρῶτοι, ἐνομίσθησαν ἂν τὴν ἑαυτῶν σεμνύνειν συγγένειαν· νῦν δὲ οἱ μηδὲν προσήκοντες t) ὡς τῷ Θεῷ προσκυνοῦσιν, ἵν' οἱ οἰκεῖοι καθακριθῶσι, τοῦτον σαυρώσαντες ὃν u) οἱ ἀλλόφυλοι προσεκύνησαν.

si enim Iudaei adoraſſent primi, cognationem certe ſuam viſi fuiſſent exornare: iam vero qui nulla eum cognatione attingunt, tanquam Deum adorant; vt conſanguinei condemnentur, qui cruci affigant quem exteri adorare ſolent.

III. ΕΠΕΙ μέν τοι προσέκειντο ταῖς τῶν οὐρανίων κινήσεσιν, οὐκ ἀργῶς ἐθεώρουν τὸ παράδοξον τῶν κατ' οὐρανὸν θεαμάτων, x) ἀστέρα καινὸν κηὶ ἀσυνήθη, τῇ γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐπαναστείλαντα. Καὶ μηδεὶς ἑλκέτω τὴν τῆς ἀστρολογίας κατασκευὴν εἰς τὴν τοῦ ἀστέρος ἀνατολήν. Οἱ μὲν γὰρ τὴν γένεσιν παρεισάγοντες, ἐκ τῶν ἤδη ὄντων ἀστέρων, y) τῶν τότων

III. IGITVR motibus intenti caeleſtium corporum, non ſegniter aſpexerunt illud inſolens caeli ſpectaculum, ſtellam nouam et inſuetam, naſcente Domino exortam. Ne quis vero ſtructuram aſtrologiae ad ortum traxerit iſtius ſtellae explicandum! Qui enim thema obſeruant natalitium, ex ſtellis quae iam adſunt oſtendunt, praeſentem hunc ſchema-

t) Ὡς τῷ Θεῷ) In Baſileenſ. et editis deeſt ὡς.

u) Οἱ ἀλλόφυλοι) Iulius Pollux I, 150. Οἱ ἐχθροὶ, ἠλλοτριωμένοι, ἀλλόφυλοι, ξένοι. Opponuntur οἱ ἀλλόφυλοι pulchre τοῖς οἰκείοις. Hinc Paullus τὰς οἰκείας τῆς πίστεως vocat hos, qui per fidem in familiam Chriſti aſciti ſunt. Gal. 6, 10.

x) Ἀστέρα καινὸν καὶ ἀσυνήθη,) De nouitate huius ſtellae diſſeruit diuus Ignatius Ep. ad Eph. p. 28 ed. Voſſ. Ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἀνεκλάλητον ἦν, καὶ ξενισμὸν παρεῖχεν ἡ καινότης αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ἦν ὑπερβάλλων τὸ φῶς αὐτοῦ ὑπὲρ πάντα. Ταραχή τε ἦν, πόθεν ἡ καινότης ἡ ἀνόμοιος αὐτοῖς, ὅθεν ἐλύετο πᾶσα μαγεία. Adde Notas Cotelerii, et Prudentium Cathemer. hymn. 12 tot.

y) Τῶν τότων τοιόνδε) Editi τὸν τοιόν-

τοιόνδε σχηματισμὸν αἴτιον εἶναι τῶν κατὰ βίον συμπτωμάτων ἑκάστῳ τίθενται. Ἐνταῦθα δὲ ἁπλοῦς τῶν ἄστρων τὴν βασιλικὴν γέννησιν z) ἐσήμαινεν· αὐτὸς δ' οὐ τῶν συνήθων ἦν. Οἱ γὰρ τῇ κτίσει συγκαταβληθέντες ἐξ ἀρχῆς, ἤτοι ἀκίνητοί εἰσι διὰ παντός, ἢ τὴν κίνησιν ἄπαυστον ἔχοντες· Ὁ δὲ φανεὶς ἄστρος ἀμφότερα φαίνεται ἔχων, καὶ κινούμενος καὶ ἱστάμενος. Καὶ ἐν μὲν τοῖς ἤδη ἐστὶν, οἱ μὲν κατεστηριγμένοι ἀδέποτε κινοῦνται, οἱ δὲ πλανῆται ἀδέποτε ἵστανται· Ὁ δὲ ἀμφότερα ἔχων ἐν αὐτῷ, a) καὶ κίνησίν τε καὶ στάσιν, δῆλός ἐστιν ἑτέροις προσήκων. Ἐκινήθη μὲν γὰρ ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι Βηθλεὲμ, ἔστη δὲ ἐπάνω ὅ ἦν τὸ παιδίον. Διὰ τοῦτο κινηθέντες οἱ Μάγοι ἀπὸ

schematiſmum cauſſam euentuum vitae eſſe: iam vero nulla quae tum aderant ſtellarum, regiam ſignificauit natiuitatem; neque enim vna ex conſuetis fuit. Nam quae principio creatae et conſtitutae fuerunt, aut omnino immobiles ſunt ſtellae, aut motione perpetua agitantur: haec autem quae tum apparuerat, vtrumque habuit, commouit ſe conſtititque. Atque inter illas quidem quae iam ſunt, fixae mouentur nunquam, errantes autem nunquam quieſcunt: haec vero vtrumque in ſe complexa, et motum pariter et quietem, liquet, ad neutras pertinere; *mota eſt* enim ab Oriente vſque ad Bethlehemam, et *ſtetit* ſupra locum vbi puer

 erat.

δε. Codices Combefiſiani τῶν τέτων. B.

z) Ἐσήμαινεν) Inuſitatas ſtellas cometaſque, imperia noua ac regum portendere natiuitatem, ſententia fuit, omnes prope recepta apud gentes. Inde Lucan. Pharſ. 1, 529, *et terris*, ait, *mutantem regna cometen*. Vbi adde Oudendorp. et plura Grotius dabit ad Matth. 2. Certe cometam fuiſſe hoc ſidus, Origenes adu. Celſ. 6, p. 317 vt certum credit. Quare melius ſentit Baſilius, praeter naturam citraque exemplum ſtellam fuiſſe, fuſe docens. Sed vide Notam g *et h* ad ſegm. 5.

a) Καὶ κίνησίν τε καὶ σ.) Editi et Froben. κίνησιν καὶ στάσιν. Garnier melius, ſed neſcio vnde, vt in textu legis.

ἀνατολῶν, *b*) τῇ ὁδηγίᾳ ἀστέρος ἑπόμενοι, ἐπισάντες τοῖς Ἱεροσολύμοις, πᾶσαν μὲν ἐτάραξαν τῇ ἑαυτῶν ἐπιδημίᾳ τὴν πόλιν, φόβον δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐνῆκαν.

IIII. ΕΥΡΟΝΤΕΣ ἓν ὃν ἐζήτουν, δώροις ἐτίμησαν, χρυσῷ, καὶ λιβάνῳ, καὶ σμύρνῃ.] Τάχα πῆ *c*) τῇ προφητείᾳ τῇ Βαλαὰμ ἀκολουθοῦντες καὶ ἐνταῦθα, ὃς περὶ τοῦ Χριστοῦ τοιαῦτα εἶπεν· "Κατακλιθεὶς, ἀ-"νεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡς *d*) "σκύμνος, τίς ἀναστήσει αὐτόν; "οἱ εὐλογοῦντές σε, εὐλόγηνται, "καὶ οἱ καταρώμενοί σε, κεκα-"τήρανται.„ Ἐπεὶ ἓν διὰ μὲν τῆ λέοντος τὸ βασιλικὸν ὁ λόγος ἐνδείκνυται, διὰ δὲ κατακλίσεως τὸ πάθος, διὰ δὲ τῆς τοῦ εὐλογεῖν δυνάμεως τὴν θεότητα· ἀκολουθοῦντες τῇ προφη-

erat. Quapropter ab oriente profecti, et ducem ſequuti ſtellam, Magi Hieroſolymam ingreſſi, totam ſuo aduentu ciuitatem conturbarunt, metumque Iudaeorum regi incuſſerunt.

IIII. NACTVM igitur quem quaerebant, muneribus honorarunt, *auro*, *thure*, *et myrrha*. Fortaſſis etiam hic ſequuti ſunt vaticinationem Balaami, haec de Chriſto exorſi: *Reclinatus vt leo et vt catulus leonis requieſcit, quis eum excitet? qui fauſta tibi optant, felices; qui infauſta, infeliciſſimi ſunt.* Quum enim per leonem, dignitas *regia*; per id quod leo reclinatur, *perpeſſio*; per facultatem fauſta apprecandi, *deitas* indicetur in ſcriptura: Magi vaticinationem ſequen-

b) Τῇ ὁδηγίᾳ ἀστέρος ἑπόμενοι,) Tale quid de Corinthiorum narrant Timoleonte, nauigante Siciliam; quod ardens ei in caelo praeceſſerit fax, donec claſſem appulerat ad Italiam. Diodor. Sicul. l. 16 p. 460. Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς προηγᾶτο λάμπουσα καιομένη κατὰ τὸν ἀέρα, μέχρις ἧ συνέβη τὸν στόλον εἰς τὴν Ἰταλίαν καταπλεῦσαι. Sed Lucianus, tale quid apparere nauigantibus poſſe, ridet in Merced. conduct. p. 456.

c) Τῇ προφητείᾳ) Num. 24, 9.

d) Σκύμνος) Editi σκύμνος λέοντος. Vox vltima in MSS. deeſt. B. Deeſt etiam in Baſileenſi.

τείαν οἱ Μάγοι, e) ὡς μὲν βασιλεῖ τὸν χρυσὸν, ὡς δὲ τεθνηξομένῳ τὴν σμύρναν προσήνεγκαν, ὡς δὲ Θεῷ τὸν λίβανον.

sequentes, vt regi *aurum*, *myrrham* vt morituro, vt Deo *thus*, obtulerunt.

V. ΟΥ ΜΗΝ ἀλλ' ἐκεῖνο f) τοῖς περιέργως τὰ g) κατὰ τὸν τόκον ἐκλαμβάνουσιν εἰπεῖν ὑπάρχει, ὅτι ὁ ἀστὴρ τοῖς κομήταις παραπλήσιος ἦν, οἵπερ μά-

V. IAM vero his, qui superstitiose curiosi, ea quae ad stellae partum pertinent, interpretantur, neque id licet excipere, quod stella haec simi-

e) Ὡς μὲν βασιλεῖ τὸν) Magi quare triplici Iesum munere mactarint, Basilius tradit caussas, quas et Cyprian. de stella et Magis p. 80, Nicephor. H. E. 1, 23 ac multi alii Patres adoptarunt. Adi Franz. ad Gregor. Naz. Orat. κ. φιλοπτωχ. p. 294. Prudentius Hymn. in Epiphan. 69. canit. *Regem Deumque annunciant Thesaurus et fragrans odor Thuris Sabaei, ac myrrheus Puluis sepulcrum praedocet.* Sedulius 2, 95: *Aurea nascenti fuderunt munera Regi, Thura dedere Deo, Myrrham tribuere Sepulcro.* Iuuencus haec vocat *mystica munera*, in Hist. Euang. 1, 249, quod illa sensu sublimiore arcanas indicant res. Lege Notas in edit. Reusch. p. 57.

f) Τοῖς περιέργως - - -) Editi et Basileens. legunt τοῖς περιέργοις. Vox περιέργως permultum hic habet vitii, superstitiosas curiosasque magiae inuoluit artes. Οἱ περιέργως τινὰ ἐκλαμβάνοντες sunt apud Basilium, qui naturalium specie scientiarum artes magicas colunt. Sic Irenaeus L. 1 adu. Haeres. c. 20 Simonianis τὰ περίεργα tribuit, quia operam incantationibus dabant. In Lucae Actib. 19, 19 οἱ τὰ περίεργα πράττοντες, Sceuae filii, et alii *artem professi magicam* nominantur. Itaque verto Basilium: *qui superflue vaneque curiosa sectantur.* Nam et haec voci *curiosus* est significatio, vt *artibus magicis* notet *deditum.* Apud Horat. Epod. 17, 76 ait canidia: *An, quae mouere cereas imagines, Vt ipse nosti* curiosus, *et polo Deripere lunam vocibus possim meis?* Et Augustino 10 Confess. c. 42 *curiosae visiones*, superstitiosae ac magicae apparitiones sunt.

g) Κατὰ τὸν τόκον ἐκλαμβάνουσιν) Colbertini secundus et tertius τό-

λισα δοκεῖσι *h)* Βασιλέων διαδοχὰς δηλοῦντες κατ' ἐρανὸν ἵσασθαι. Ἀκίνητοι γὰρ καὶ *i)* ἔτοι ὡς ἐπίπαν· εἰσὶν, ἐν περιγραπτῷ τόπῳ τῆς ἐκκαύσεως γινομένης. Κομῆται γὰρ καὶ *k)* δοκίδες, καὶ *l)* βόθυνοι, διάφορα σχήματα, καὶ προσηγο-

similis fuit cometis, quos maxime dicunt ad significandum successiones regum in caelo consistere. Immobiles enim et hi semper sunt, facta loco in circumscripto inflammatione. Cometae enim, trabes, et bothyni, figu-

κον *partum*. Editi κατὰ τὸν τόπον *locum*. B.

Τόκον) Quamuis Basilius περὶ γενέσεως loquatur siderum, forte est potior tamen lectio τόπον *locum*. Mox enim dicitur ἐν περιγράπτῳ τόπῳ ἐκκαύσεως γενομένης· paulloque post mentio fit τῆς ἀναφορᾶς· quae ἀναφορὰ *locus* certus ac situs in caelo est. Genethliacos vero τὸν τόπον τὰ ἀστέρος *locum sideris* considerare, leges apud Proclum in Ptolem. de siderum effect. l. 3, c. 12 περὶ τόπων ἀφετικῶν. Et antea 1, 2. p. 12, ed. Allat. Ἀλλὰ καὶ οἱ τόποι τῆς ἑκάστα γενέσεως ἐ μικρὰς δύνανται παραλλάξεις ποιεῖν τῶν γινομένων. Editio quoque Basileensis τόπον legit. Interim ego non audeo lectionem Codd. Colbert. τόκον, Garnier quam adoptauit, immutare. Videant epoptae.

h) Βασιλέων διαδοχὰς δηλοῦντες) Qui satis haec verba contemplabitur, sentiet, Basilium aduersus genethliacos disputare κατ' ἄνθρωπον. Neque enim is erat noster, qui aut crederet, regum successiones cometis significari, aut ad illud credendum induceret alios. Confutauit errores genethliacorum Homil. 6 in Hexaëm. p. 55; qui fiat, eo ab more suo vt recesserit antiquo? Sed nihil verendum. Nam et inter περίεργα hanc refert artem; et solide docet, si vel constet etiam, regum successiones per cometas indicari, (quod vero non concedit;) tamen hoc sidus non cometam, sed stellam praeter naturam ac citra exemplum fuisse. Igitur obmutescat Garnerius obloquutor in Praef. p. 19!

i) Οὗτοι ὡς ἐπίπαν) Codd. Combefis. et alii editi ἔτοι τόκον ὡς, B.

k) Δοκίδες) *Trabes*, meteora ignita, caeli faces. Plinius 2, 27. *Faces, lampades, trabes*. Quomodo nascantur et fiant *trabes*, docet Seneca Quaest. Nat. 1, 1 et 15.

l Βόθυνοι) Cometae, figuram *foueae* habentes. Vid. Apulei. de mundo, p. 80.

ρίαι οἰκεῖαι τοῖς σχήμασι· πάντων δὲ γένεσις ἡ αὐτή· m) Ὅταν γὰρ πλημμύρῃ ὁ περὶ τὴν γῆν ἀὴρ, καὶ εἰς τὸν αἰθέριον τόπον ὑπερχυθῇ, οἱονεὶ ὕλην τῷ πυρὶ παρασχόμενος, τὸ παχὺ καὶ τεθολωμένον τῆς ἐντεῦθεν n) ἀναφορᾶς, ἀσέρος ἐναργῆ φαντασίαν o) παρέχεται. Ὁ μέν τοι φανεὶς ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς, κινήσας τοὺς Μάγους πρὸς τὴν ζήτησιν τοῦ γεννηθέντος, πάλιν ἀφανὴς ἦν, ἕως ἐπορεμένοις αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας δεύτερον ἐξεφάνη, ὥστε ἀκοῦσαι τίνος ἦν, καὶ τίνι ὑπαργεῖ, καὶ διὰ τίνα γεγέννηται. "Ἐλθὼν "γὰρ ἔστη ἐπάνω ὃ ἦν τὸ παιδίον „ Διὸ καὶ ἰδόντες οἱ Μάγοι, ἐχάρισαν χαρὰν μεγάλην.

gurae quidem diuersae, ac nomina sunt figuris propria, eadem vero omnium origo est. Aër enim quum circa terram redundat, ac diffunditur in locum aetherium; data igni quasi materia, id quod crassum est ac turbidum in hac emersione, perspicuam stellae speciem repraesentat. Haec vero, in oriente visa, quae Magos excitauit ad puerum quaerendum, disparuit denuo; donec, ipsis sollicitis, iterum conspiceretur in Iudaea, vt edocerentur cuiusnam stella sit? cuique inseruiat? et propter quem sit exorta? *Venit enim stetitque supra locum vbi erat puer.* Quapropter etiam Magi, *ea visa, gaudio maximo laetati sunt.*

F CAPIA-

m) Ὅταν γὰρ πλημμύρῃ - - -) Libri veteres ὅταν γὰρ πλημμύρῃ - - ὑὴρ, καὶ ἀὴρ εἰς. Editi ὅταν πλημμύρας - - ἀὴρ εἰς. B. Fronto Ducaeus apposite locum adscripsit Aristot. l. 2 Meteorol. c. 7. "Αμα δὲ κάτωθεν συμπίπτα ἀναζαίνειν εὔκρατον ἀναθυμίασιν, ἀσὴρ τοῦτο γίνεται κομήτης.

n) Ἀναφορᾶς) Cornarius et Garnier ἀναφορὰν vertunt *exhalationem*, hoc sensu: *quicquid turbidum est in hac exhalatione.* Tusano teste in praestanti Dictionar. Graec. Basileensi, ἀναφορὰ, item ἐπαναφορὰ, Astrologorum est vox; aliquis caeli locus, qui ab horoscopo distat mensura certa, et cui opponitur ἐπικαταφορά. Eadem lege in Stephani Thes. Gr. Ling. T. 4 p. 92.

o) Παρέχεται) Codex Basileensis παράσχηται.

SECTIO IIII

ΔΕΞΩΜΕΘΑ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ταύτην τὴν μεγάλην χαρὰν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· ταύτην γὰρ εὐαγγελίζονται τὴν χαρὰν τοῖς ποιμέσιν οἱ ἄγγελοι. Μετὰ Μάγων προσκυνήσωμεν· μετὰ ποιμένων δοξάσωμεν· μετὰ ἀγγέλων χορεύσωμεν· ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι p) Χριστὸς Κύριος· Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν ἐκ ἐν μορφῇ Θεᾷ, ἵνα μὴ διαπτοήσῃ τὸ ἀσθενῶν, ἀλλ' ἐν μορφῇ δούλου, ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸ δεδουλωθέν· Τίς ἄτως νωθρὸς τὴν ψυχὴν; τίς ἄτως ἀχάριστος, ὡς μὴ χαίρειν καὶ ἀγαλλιᾶσθαι καὶ φαιδρύνεσθαι ἐπὶ q) τοῖς παροῦσι; Κοινὴ ἑορτὴ πάσης τῆς κτίσεως. Αὕτη τῷ κόσμῳ δω-

CAPIAMVS ergo et nos animis nostris hanc maximam laetitiam! hanc enim pastoribus ouantes annuntiant ipsi Angeli. Adoremus cum Magis! cum pastoribus celebremus! cum Angelis exultemus! est enim nobis Saluator natus, Christus Dominus. Nec apparuit nobis Deus Dominusque forma Dei, ne quod debile est perterrefaceret: sed sumta seruili forma; vt quod obnoxium est seruituti, in libertatem vindicaret. Quis tam torpente est animo? quis tam ingrato, quin gaudeat, quin exultet, et exhilaretur praesentibus? Commune est Festum omnium creatorum. Id mundo caelestia largitur: Archangelos ad Zacha-

p) Χριστὸς Κύριος· Θεὸς Κύριος) Sic vnus codex Combefisianus. Editi ὅς ἐστι Ἰησοῦς Χριστὸς Θεὸς Κύριος. Καὶ ἐπέφανεν. B.

Χριστὸς Κύριος· cet.) Vnus codex Combefis. non sufficit. Codd. reliqui et praestans Frobeniana legit ὅς ἐστι Ἰησοῦς Χριστὸς Θεὸς Κύριος. Καὶ ἐπέφανεν - - - Eadem editio omittit etiam σήμερον. Sine dubio librarius in codice Combefis. correxit ad Luc. 2, 11, et Basilius scripsit vt in editis.

q) Ἐπὶ τοῖς παροῦσι) Basileens. Cod. et editi omittunt ἐπί.

ρεῖται τὰ ὑπερκόσμια· τὰς ἀρχαγγέλους πέμπει πρὸς τὸν Ζαχαρίαν, r) καὶ πρὸς τὴν Μαρίαν· καὶ χορὸς ἀγγέλων ἵσταται, τοὺς λέγοντας· s) "Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, "ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία." Ἀστέρες διατρέχουσιν ἐξ οὐρανοῦ· Μάγοι κινοῦνται ἐκ τῶν ἐθνῶν· γῆ ὑποδέχεται ἐν t) σπηλαίῳ. Οὐδεὶς ἀσυντελής· οὐδεὶς ἀχάριστος.

chariam mittit: ad Mariam: et Angelorum adducit coetus, dicentium, *gloria in ſupremis Deo*, *in terra pax*, *erga homines beneuolentia*. Excurrunt de caelo ſtellae: Magi ex gentibus excitantur: terra ſuſcipit in ſpelunca. Nemo ſit qui non conferat quidpiam! ingratus ſit nemo!

II. ΦΘΕΓΞΩΜΕΘΑ u) τινα καὶ ἡμεῖς φωνὴν ἀγαλλιάσεως· ὄνομα x) ϑώμεθα τῇ

II. LAETEMVR etiam nos voce exſultante! Indamus nomen feſto diei noſtro

 Theo-

r) Καὶ πρὸς τὴν) Baſileenſ. πρὸς τὸν Ζαχαρίαν, πρὸς τὴν Μαρ.) Melius. καὶ omittitur. Habent τὰ ἅπλοκα et accelerata efficaciam, qualis eſt in flumine orationis Baſilii.

s) Δόξα ἐν) Luc. 2, 14.

t) Σπηλαίῳ) Haec ſpelunca ſeu *antrum* (vt vocat Beda de Loc. Sanct. c. 8,) iam olim fuit, etiam inter infideles, celebratum. Origenes 1 contra Celſ. p. 39 Δάκνυται, ait, τὸ ἐν Βηθλεὲμ σπήλαιον, ἔνθα ἐγεννήθη, καὶ ἡ ἐν τῷ σπηλαίῳ φάτνη, ἔνθα ἐσπαργανώθη. Καὶ τὸ δεικνύμενον τοῦτο διαβόητόν ἐστιν ἐν τοῖς τόποις καὶ παρὰ τοῖς τῆς πίστεως ἀλλοτρίοις, ὡς ἄρα ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ὁ ὑπὸ Χριστιανῶν προσκυνούμενος καὶ θαυμαζόμενος γεγέννηται Ἰησοῦς. Adde Iuſtin. Martyr. Dial. c. Tryph. p. 330. Euſeb. Dem. Euang. 7, 2, atque alios. Conf. Spencerus ad Origen. contra Celſ. p. 31; et qui parua de voce φάτνη magnum conſcripſit librum, Petrus Horreus.

u) Φθεγξώμεθα) Sic MSS. Combefiſ. vt in contextu. Editi. φθεγξώμεθα ἔν καὶ τινα καὶ ἡμεῖς. B.

x) Θώμεθα τῇ ἑορτῇ ἡμῶν, Θεοφάνια.) Dies natalis Chriſti, Θεοφάνια et Ἐπιφάνια olim dictus eſt. Cuius denominationis cauſſam Gregorius affert Nazianz. in Orat. 38 p. 614 hanc: ὅτι Θεὸς ἐφάνη ἀνθρώποις διὰ γεννήσεως. In Eccleſia Orientali is celebrabatur dies *ſexto Ianuarii*, donec eum Chryſoſtomi aetate Eccleſia Graeca, imitata Latinam,

ἑορτῇ ἡμῶν, Θεοφάνια· ἑορτάσωμεν τὰ σωτήρια τῷ κόσμῳ, τὴν γενέθλιον ἡμέραν τῆς ἀνθρωπότητος. Σήμερον ἐλύθη ἡ καταδίκη τῷ Ἀδάμ· Οὐκέτι· γῆ εἶ, y) καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· ἀλλὰ τῷ ἐρανίῳ συναφθεὶς πρὸς ἐρανὸν ἀναληφθήσῃ. Οὐκέτι· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα· z) μακαρία γὰρ ἡ ὠδίνασα τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μάστοι οἱ ἐνθρέψαντες. Διὰ τοῦτο παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, καὶ υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ. Θάλλει μοι ἡ καρδία, καὶ b) πηγάζει μοι ὁ νοῦς, ἀλλὰ βραχεῖα ἡ γλῶσσα, καὶ ἀμυδρὸς ὁ λόγος, ὥστε τοσοῦτον χαρᾶς μέγεθος ἐξαγγεῖλαι.

Theophania! Soluamus vota, salutem ob mundi impetratam, ob natalem diem humanitatis! Hodie sublata est poena Adami. Non amplius dicitur, *pulvis es, et in pulverem redibis!* Potius: caelesti coniunctus Regi, recipieris in caelum. Non amplius dicitur, *natos paries cum dolore!* Beata enim quae portauit Emmanuelem! beata vbera quae lactarunt eum! Propterea *puer natus est nobis, concessusque est filius, qui humeris suis principatum gerit.* Efflorescit meum pectus! meus animus scaturit vt fons! sed lingua tarda, sed indiserta oratio est, hanc tantam quae laetitiae abundantiam exprimat!

coepit *die 25 Decembris* recolere. Chrysostomus enim Homil. 72 εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος, annos ait nondum decem abiisse, quum *dies 25 Decembris* vt Domini natalis innotuerit. Οὔπω δέκατόν ἐστιν, ἐξ οὗ δῆλη καὶ γνώριμος ἡμῖν αὕτη ἡ ἡμέρα γεγένηται. Mansit deinceps nomen Ἐπιφάνια, Θεοφάνια *dicti sexto Ianuarii*; quo celebrari coepit sigillatim, quod Magis primitiis gentium ὁ Θεὸς ἐφάνη. Nam antea, *sexto Ianuarii die*, COGI-

et dies natalis Christi et simul Magorum quoque aduentus (quod vel ex Basilio hic patet,) in Ecclesia Graeca colebatur. Vid. DuFresne Glossar. med. Latinit. v. *Epiphania.*

y) Γῆ εἶ, καὶ) Gen. 3, *vers.* 19. et sequitur statim *vers.* 16.

z) Μακαρία) Luc. 23, 29.

a) Παιδίον) Deest vox παιδίον in Edit. Basileensi, vbi legitur διὰ τοῦτο ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. Verba sunt Ies. 9, 6.

b) Πηγάζει μοι) Abest ab editis μοι.

III. NOEI μοι θεοπρεπῶς τὴν ἐνανθρώπησιν c) τῦ Κυρίε. Ἄχραντόν μοι νόει καὶ ἀῤῥύπωτον τὴν θεότητα, κἂν ἐν ὑλικῇ φύσει γένηται. Τὸ ἔμπαθες διορθῦται, ἐκ αὐτῆ τῦ πάθες ἐμπίμπλαται. Οὐχ d) ὁρᾶς τέτονι τὸν ἥλιον καὶ ἐν βορβόρῳ γινόμενον, καὶ μηδὲν μολυνόμενον; καὶ ῥυπαροῖς ἐπιλάμποντα, καὶ δυσωδίας μὴ ἀπολαύοντα; τἐναντίον μὲν ἓν οἷς ἂν διαρκῶς ὁμιλήσῃ, τὰς σηπεδόνας ἀναξηραίνει. Τί ἓν φοβῇ περὶ τῆς ἀπαθῦς καὶ ἀκηράτε φύσεως, μή τινα κηλῖδα παρ' e) ἡμῶν ἀναμάξηται; Διὰ τῦτο ἐτέχθη, ἵνα σὺ καθαρθῇς

III. COGITA ſodes vt Deo conuenit, Domini humanitatem. Concipe quaeſo immaculatam et nec contaminatam deitatem, etſi ea naturae inſit corporeae. Quod afflictum eſt, ſanat, non autem ipſa affligitur. Hunc iſtum ſolem nonne vel in coeno vides lucere, nec tamen contaminari? ſordibus affulgere, nec tamen redolere foetorem? immo vero ad quae acceſſit propius, putrida exſiccat. Ecquid metuis de natura, perturbationis experte et incorrupta, ne quam ex nobis contrahat maculam? Propterea natus eſt, vt tu expurgere per conſanguine-

 um:

c) Κυρίε Ἄχραντόν μοι νόει καὶ ἀῤῥύπωτον) Ita libri Combefiſiani. Editi Κυρίε ἄχραντον, καὶ νόει μοι τὴν θεότητα ἀῤῥύπωτον. B.

Editio Frobeniana ita legit, Κυρίε· Ἄχραντον καὶ ἀῤῥύπωτον τὴν θεότητα, κἂν ἐν ὑλικῇ φύσει γέννηται, τὸ ἔμπαθες θ. - - - -

d) Ὁρᾶς τέτονι τὸν ἥλιον καὶ ἐν) Baſileenſ. et editi ὁρᾶς τὸν ἥλιον ἐν. Eodem vtuntur exemplo Euſtathius Antioch. Homil. in Prou. 8, 22, (editore Fabric. in Bibl. Gr. Vol. 8, p. 181, quem vide) nec non Auguſtinus, cuius lib. de fide ad Symb. c. 4, haec ſunt: *Debent enim intueri qui hoc putant, ſolis radios per cloacarum foetores diffundi et in his operari, nec tamen inde aliqua contaminatione ſordeſcere. Quando minus igitur poterat pollui Verbum Dei non corporeum nec viſibile, de femineo corpore vbi humanam carnem ſuſcepit*, cetera.

e) Ἡμῶν ἀναμάξηται;) Cod. Baſil. ἡμῶν ἀνεμάξηται;

διὰ τῆ συγγενῆς· διὰ τῆτο αὐξάνεται, ἵνα σὺ διὰ τῆς συνηθείας οἰκειωθῇς. Ὦ βάθος ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας Θεῆ·

ΙΙΙΙ. ΔΙ' ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ δωρεῶν ἀπιστῆμεν f) τῷ εὐεργέτῃ; Διὰ τὴν μεγάλην τῆ δεσπότε φιλανθρωπίαν πρὸς τὴν δελείαν ἀφηνιάζομεν; Ὦ τῆς ἀτόπε ταύτης καὶ πονηρᾶς ἀγνωμοσύνης. Μάγοι προσκυνῆσι· καὶ Χρισιανοὶ συζητῆσι πῶς ἐν σαρκὶ Θεὸς; καὶ ποταπῇ σαρκὶ; καὶ εἰ τέλειος ἄνθρωπος ἢ ἀτελὴς ὁ προσληφθείς; Σιγάσθω τὰ περιττὰ ἐν ἐκκλησίᾳ Θεῆ· δοξαζέσθω τὰ πεπισευμένα· μὴ περιεργαζέσθω τὰ σιωπώμενα. Ἐκείνοις σεαυτὸν ἀνάμιξον, τοῖς μετὰ χαρᾶς ἐξ ἐρανῶν ὑποδεξαμένοις τὸν Κύριον. Ἐννέησον ποιμένας g) σοφιζομένας, ἱερεῖς προφητεύοντας, γυναῖκας εὐφραινομένας· ὅτε h)

f) Τῷ εὐεργέτῃ) Scripsi post τῷ εὐεργέτῃ et mox post ἀφηνιάζομεν signum interrogandi, vt supra sect. 2, §. 4.

g) Σοφιζομένας) Id est δοξαζόντας καὶ αἰνέντας τὸν Θεόν. Luc. 2, 20.

h) Ὅτε - - ὅτε) Sic antiqui duo

um: propterea crescit, vt per eius consuetudinem tu reconciliere. O altam bonitatis charitatisque diuinae opulentiam!

IIII. OB AEVNDANTIAM beneficiorum, num denegabimus fidem Euergetae? Ob ingentem Heri humanitatem, num detrectabimus seruitutem? O hanc peruersam, o malignam contumaciam! Magi adorant: et quaerunt Christiani, quo modo Deus in carne? in quali carne? perfectusque num homo? num imperfectus sit? Silentio praetermittantur in Dei coetu superuacanea! celebrentur, quae fide corroboranda sunt! ne superstitiose inuestigentur, quae sileri debent! Adiunge te iis, qui ex caelo Dominum cum plausu suscipiunt. Recordare pastorum sancte agentium: sacerdotum vaticinantium: mulierum ouantium. Maria

libri praeter Combefisianos. In vulgatis ὅτι bis legitur pro ὅτε. B.

Ὅτε) Non diffiteor, mihi placere ὅτι in editione Froben. Cumulat Basilius emphatice locos Luc. 1, 28. 2, 28. 33.

Μαρία χαίρειν ἐδιδάσκετο παρὰ τῦ Γαβριήλ· ὅτε Ἐλισάβετ ἐπ' αὐτῶν εἶχε τῶν σπλάγχνων σκιρτῶντα τὸν Ἰωάννην· Ἄννα *i*) εὐαγγελίζετο· Συμεῶν ἐνηγκαλίζετο· ἐν μικρῷ βρέφει τὸν μέγαν Θεὸν προσκυνῦντες· ἃ τῦ ὁρωμένε καταφρονῦντες, ἀλλὰ τῆς θεότητος αὐτῦ τὴν μεγαλοσύνην δοξολογῦντες. Ἐφαίνετο γὰρ, ὥσπερ φῶς δι' ὑελίνων ὑμένων, διὰ τῦ ἀνθρωπίνε σώματος ἡ θεία δύναμις, διαυγάζουσα τοῖς ἔχεσι τὰς ὀφθαλμὰς τῆς καρδίας κεκαθαρμένας. Μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς εὑρεθείημεν, *k*) ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίε κατοπτριζόμενοι, ἵνα καὶ αὐτοὶ μεταμορφωθῶμεν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίε ἡμῶν, Ἰησῦ Χριστῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὰς αἰῶνας *l*) τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ria gaudet, iussa a Gabriele: Iohannes Elisabethae in visceribus exsultat: annuntiat summam felicitatem Anna: Simeon vlnis excipit. In paruo infante magnum adorant Deum: non contemnunt quem vident: sed deitatis ipsius maiestatem efferunt. Vt enim lumen per vitreas membranas, ita virtus diuina per humanum apparuit corpus, credentesque et corde illustrat puros. Quos inter vtinam et nos inueniamur! vt facie detecta speculemur splendorem Domini! vt ipsi pariter transformemur splendore perpetuante, gratia humanitateque nostri Domini, Iesu Christi. Huius sit gloria imperiumque in saecula sempiterna! Amen.

i) Εὐαγγελίζετο) De hoc verbo pulchre disseruit Iens. Ferc. lit. p 1-3, et vir doctus in Miscell. Obseru. Vol. 10 p. 213.

k) Ἀνακεκαλυμ.) Vid. 2 Cor. 3, 18.

l) Τῶν αἰώνων) Desunt haec verba in Basileensi et editis.

Fc 5493

ULB Halle
3
004 729 463

Sb

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0055-0

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0056-5

LII MAGNI

RATIO

ANA CHRISTI

ERATIONE.

E ET LATINE

NE IVLIANI GARNIER.

num descripta, noua Versione,

nto et Notulis macta.

OGRAMMA

RISTI NATALITIO

S. CIↃ IↃCCLVII

IIA IVLIA CAROLINA

P. P.

ELMSTADII

VID. PAVL. DIET. SCHNORR.

21

Farbkarte #13 B.I.G.
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Inches Centimetres
Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-505241-p0057-1